Lietas arhīva Nr. CA-1004-20/6
ECLI:LV:RAT:2020:1106.C30458515.3.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2020.gada 6.novembrī

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētāja Dz.Zvaigznekalna- Žagare,
tiesnesis J.Freimanis,
tiesnese I.Ramane,
ar sekretāri L.Alksni,

piedaloties /pers. E/ (*/pers. E/*) pilnvarotajam pārstāvim zvērinātam advokātam Konstantīnam Teļakovam, SIA „/nosaukums/" un apdrošināšanas sabiedrības „QBE Insurance (Europe) Limited" pilnvarotajam pārstāvim zvērinātam advokātam Valtam Neretam un SIA „/nosaukums/" pilnvarotam pārstāvim /pers. H/,

izskatīja atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 34, civillietu /pers. E/ (*/pers. E/*) prasībā pret apdrošināšanas sabiedrību „QBE Insurance (Europe) Limited", SIA „/nosaukums/" un /pers. I/ par apdrošināšanas atlīdzības piedziņu, zaudējumu un morālā kaitējuma atlīdzību, sakarā ar apdrošināšanas sabiedrības „QBE Insurance (Europe) Limited" apelācijas sūdzību un /pers. E/ pretapelācijas sūdzību par Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2016.gada 2.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2015.gada 10.jūnijā /pers. E/ (*/pers. E/*) Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā cēla prasību pret apdrošināšanas sabiedrību „QBE Insurance (Europe) Limited", SIA „/nosaukums/" un /pers. I/ par apdrošināšanas, zaudējumu un morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu, kurā, pamatojoties uz likuma „Par aviāciju" 31.^{2} pantu, 111.pantu, Regulas Nr. 216/2008 III pielikuma 2.punktu, Civillikuma 1635., 1645., 1765., 1771., 1772., 1778., 1779., 1782., 2347., 2350.pantu, likuma „Par apdrošināšanas līgumu" 2.panta piekto prim daļu un astoto daļu, 24.panta pirmo daļu, 39.pantu, 51.panta otro daļu un 53.pantu, lūdza:

- piedzīt no apdrošināšanas sabiedrības „QBE Insurance (Europe) Limited" un tās filiāles „QBE Insurance (Europe) Limited, England, Dansk Filial" /pers. E/ labā 2012.gada 12.jūnija apdrošināšanas polisē Nr. 810047 norādīto apdrošinājuma summu, par kuru ir apdrošināti pasažieri – 350 000 *euro,* kā arī likumiskos procentus par apdrošināšanas atlīdzības samaksas kavējumu 47 166 *euro*;
- noteikt /pers. E/ tiesības no 2015.gada 2.aprīļa saņemt no apdrošināšanas sabiedrības „QBE Insurance (Europe) Limited" un tās filiāles „QBE Insurance (Europe) Limited, England, Dansk Filial" likumiskos sešus nokavējuma procentus no pamatparāda summas līdz sprieduma izpildei;
- piedzīt no apdrošināšanas sabiedrības „QBE Insurance (Europe) Limited" un tās filiāles „QBE Insurance (Europe) Limited, England, Dansk Filial" /pers. E/ labā zaudējumu atlīdzību 157 418,10 *euro.* Gadījumā, ja tiesa konstatēs, ka civiltiesiskā atbildība par minētiem zaudējumiem netika apdrošināta, zaudējumu atlīdzību piedzīt no SIA „/nosaukums/";
- piedzīt no SIA „/nosaukums/" /pers. E/ labā morālā kaitējuma atlīdzību vismaz 50 000 *euro*;
- piedzīt no /pers.I/ /pers.E/labā morālā kaitējuma atlīdzību vismaz 50 000 *euro*;
- piedzīt no atbildētājiem tiesāšanās izdevumus.

[1.1] Prasības pieteikumā norādīts, ka ar 2012.gada 12.jūnijā izdoto apdrošināšanas polisi Nr. 810047 apdrošināšanas sabiedrības „QBE Insurance (Europe) Limited" filiāle „QBE Insurance (Europe) Limited, England, Dansk Filial" apdrošināja pilotu skolas „/nosaukums/" pasažieru miesas bojājumus par summu 350 000 *euro*, SIA „/nosaukums/" atbildību pret trešajām personām par summu 4 000 000 *euro* un citus apdrošināšanas riskus par laiku no 2012.gada 16.marta līdz 2013.gada 15.martam.

[1.2] /pers. E/ vienīgais dēls /pers. M/, dzimis 1982.gada 15.septembrī, 2012.gada 10.jūlijā parakstīja un iesniedza pilotu skolā „/nosaukums/" studenta pieteikumu viņa uzņemšanai organizētajā mācību kursā, lai iegūtu komercpilota licenci (CPL (A)) un citas licences (SE-IR (A), MEP (A), I IR (A)).

SIA „/nosaukums/" kā sertificēta pilotu skola, kuru sertificē un uzrauga Civilās aviācijas aģentūra, uzņēmās pienākumu par maksu nodrošināt pretendentam kvalitatīvu mācību kursa iziešanu un drošus mācību lidojumus, lemt par pretendenta gatavību kārtot eksāmenu komercpilota licences un citu licenču saņemšanai, nodrošināt pretendentam drošu pārbaudes lidojumu, pieaicinot tādu eksaminētāju, kurš nepieļautu nelaimes gadījumu aviācijā iestāšanos.

/pers. M/ piedalījās vairākos mācību lidojumos (praktiskajās nodarbībās) un izturēja vairākus mācību lidojumu treniņus. Pēdējā atzīme par mācību lidojuma kursa pabeigšanu datēta ar 2012.gada 9.novembri.

SIA „/nosaukums/" uzskatīja, ka pretendents ir gatavs kārtot eksāmenu licenču saņemšanai, un pieņēma lēmumu par eksaminētāja pieaicināšanu, nosakot, ka pārbaudes lidojums (eksāmens) notiks 2012.gada 13.novembrī.

[1.3] 2012.gada 13.novembrī notika pārbaudes lidojums, kurā piedalījās pretendents, izpildot noteiktus lidojuma manevrus, arī ārkārtas situācijās. Eksaminētājs, kurš bija atbildīgs par pārbaudes lidojuma drošību, uzraudzīja pretendentu, deva (bija tiesīgs dot) tiešus norādījumus, un viņa pienākums bija, ievērojot gaisa kuģa divkāršo vadību, pārņemt gaisa kuģa vadību pat minimāla riska iestāšanās gadījumā.

Eksaminētājam pārbaudes lidojums bija otrais eksāmens tajā dienā, turklāt eksaminētājs bija ieradies uz abiem eksāmeniem ar privāto automašīnu, braucot pie stūres vairākas stundas. Tas norāda uz eksaminētāja nogurumu un nepieciešamās reakcijas zudumu pārbaudes lidojuma laikā.

Pārbaudes lidojuma laikā plkst. 15:23 ar gaisa kuģi notika nelaimes gadījums aviācijā – tas avarēja un sadūrās ar zemes virsmu Garkalnes novadā, Bukultu meža masīvā, 710 metru attālumā no Nogāzes ielas. Aviokatastrofas rezultātā pretendents un eksaminētājs no gūtajām traumām mira notikuma vietā.

[1.4] 2013.gada 15.februārī apdrošināšanas sabiedrības „QBE Insurance (Europe) Limited" pārstāvis Latvijā iesniedza Latvijas Republikas Valsts policijā iesniegumu par informācijas pieprasījumu attiecībā uz uzsākto kriminālprocesu, apliecinot, ka SIA „/nosaukums/" ir apdrošinājusi gaisa kuģi un kompānijas atbildību apdrošināšanas sabiedrībā un apdrošināšanas sabiedrība plāno izmaksāt apdrošināšanas atlīdzību.

2013.gada 19.jūlijā apdrošināšanas sabiedrības pārstāvis izsniedza prasītājai iesniegumu, kurā sabiedrība viņai piedāvāja apdrošināšanas atlīdzību 20 000 latus (37 243,95 ASV dolārus), kas ir desmit reizes mazāk nekā apdrošināšanas polisē norādītā apdrošinājuma summa.

[1.5] Starptautiskās tiesību normas par aviāciju paredz tāda avansa maksājumu cietušajai personai, kāds var būt vajadzīgs, lai nodrošinātu neatliekamās ekonomiskās vajadzības. Lai arī SIA „/nosaukums/" konkrētajā gadījumā faktiski nav pārvadātāja, apdrošināšanas polise un Vispārīgie apdrošināšanas noteikumi noteic, ka pretendents ir uzskatāms par pasažieri.

SIA „/nosaukums/" un apdrošināšanas sabiedrība neveica nevienu maksājumu prasītājai, tāpēc viņai pašai bija jāuzņemas visu izdevumu segšana, t.sk., apbedīšana, ceļa izdevumi, ārstniecības un citi izdevumi. Turpretim apdrošināšanas sabiedrība izmaksāja apdrošināšanas atlīdzību SIA „/nosaukums/" (vismaz 300 000 euro) un eksaminētāja ģimenei.

[1.6] SIA „/nosaukums/", izpildot tai ar likuma „Par aviāciju" 111.pantu uzlikto obligāto pienākumu apdrošināt gaisa kuģi, tā pasažierus, savu atbildību pret trešajām personām, noslēdza ar apdrošināšanas sabiedrību apdrošināšanas līgumu, saskaņā ar kuru tika izdota polise un Vispārīgie apdrošināšanas noteikumi. Apdrošināšanas polisē norādīts, ka apdrošināšanas sabiedrība ir apdrošinājusi „pasažiera miesa bojājumus" *(Bodily injury perpassenger)* ar fiksēto apdrošinājuma summu 350 000 *euro*.

Saskaņā ar likuma „Par apdrošināšanas līgumu" 2.panta pirmo daļu šis likums attiecas uz visiem apdrošināšanas līgumiem. Savukārt atbilstoši minētā panta piektajai prim daļai dzīvības apdrošināšanas līgumiem piemēro tās valsts likumu, kurā saskaņā ar dzīvības apdrošināšanas līguma noteikumiem tiks pildītas apdrošinātāja saistības. Nav strīda par to, ka konkrētajā gadījumā apdrošinātāja saistības tika pildītas Latvijas Republikā.

Likuma „Par apdrošināšanas līgumu" 24.panta pirmā daļa noteic, ka, iestājoties apdrošināšanas gadījumam, apdrošinātājs izmaksā apdrošināšanas atlīdzību apdrošināšanas līgumā noteiktajai personai. Atbilstoši 39.pantam, ja, iestājoties apdrošināšanas gadījumam, apdrošinātā persona ir gājusi bojā vai tās veselībai vai fiziskajam stāvoklim nodarīts kaitējums, apdrošināšanas atlīdzību izmaksā saskaņā ar visiem noslēgtajiem apdrošināšanas līgumiem, kuri paredz izmaksu par šādu gadījumu, neievērojot šā likuma 35., 36., 37. un 38.panta normas, izņemot gadījumus, kad apdrošināšanas līgumā ir paredzēts izmantot kompensācijas principu.

Apdrošināšanas polisē attiecībā uz pasažiera miesas bojājumu apdrošināšanu ir paredzētas tikai divas lietas: apdrošināšanas gadījums („pasažiera miesas bojājumi") un apdrošinājuma summa (350 000 *euro)*.

Likuma „Par apdrošināšanas līgumu" 51.panta otrā daļa noteic, ka līgumslēdzējas puses apdrošināšanas līgumā var paredzēt, ka, iestājoties apdrošināšanas gadījumam, apdrošinātājs izmaksā apdrošinājuma summu. Šādos gadījumos netiek piemērots kompensācijas princips.

Apdrošināšanas polise un Vispārīgie apdrošināšanas noteikumi neparedz kompensācijas principu pasažiera miesas bojājumu apdrošināšanā, un tajos nav atrunāta zaudējumu aprēķināšanas kārtība – kā varētu novērtēt pasažiera miesas bojājumus. Tomēr, pat ja attiecībā uz pasažiera miesas bojājumiem būtu atrunāts kompensācijas princips (likuma „Par apdrošināšanas līgumu" 35.pants), nevar būt šaubu par to, ka pasažiera nāves gadījumā būtu izmaksājama maksimālā apdrošinājuma summa, jo dzīvības zaudēšana ir vislielākais zaudējums, ko persona var ciest.

Gan Transporta nelaimes gadījumu un incidentu izmeklēšanas biroja 2014.gada 7.jūlija nobeiguma ziņojums par aviokatastrofu Nr. 4-02-9/2012 (4-2014) (turpmāk – Izmeklēšanas biroja ziņojums), gan Medicīnas ekspertu (līķa ekspertīze) 2013.gada 7.janvāra atzinumā Nr. 1066 atzīts, ka /pers. M/ aviokatastrofas rezultātā guva smagus miesas bojājumus (daudzi skeleta kaulu lūzumi un iekšējo orgānu bojājumi, ko pavadīja ārēja un iekšēja asiņošana un kas sarežģījās ar traumatisku šoku), kuru rezultātā iestājusies vardarbīga nāve. Tādējādi ir pierādīts, ka ir iestājies apdrošināšanas polisē un Vispārīgajos apdrošināšanas noteikumos norādītais vislielākais iespējamais risks – nāve miesas bojājumu rezultātā.

Līdz ar to apdrošināšanas sabiedrības obligātais pienākums ir likumā „Par apdrošināšanas līgumu" norādītajā kārtībā un termiņos izmaksāt šī likuma 51.pantā norādītajam labuma guvējam apdrošināšanas atlīdzību maksimālās apdrošinājuma summas apmērā.

[1.7] Vispārīgo apdrošināšanas noteikumu 2.sadaļas „j" apakšpunktā noteikts, ka jēdziens „pasažieris" ietver sevī arī studentu pilotu vai pilotu, kurš iziet apmācību *(undergoing instruction)*, izņemot patstāvīgos lidojumus, un neietver jebkuru pilotu, kurš ir atbildīgs par cita pilota apmācību vai uzraudzību.

Jēdzienu „pilots, kurš iziet apmācību" konkrētajā gadījumā būtu jāinterpretē plašāk, jo pārbaudes lidojuma laikā pretendents vēl nav sekmīgi pabeidzis apmācības procesu – apmācības process tiek pabeigts tikai ar eksāmena (pārbaudes lidojuma) veiksmīgu nokārtošanu, viņš lido lidmašīnā ar dubulto vadību kopā ar eksaminētāju, kurš kontrolē lidojumu un atbild par lidojuma drošumu, un pretendents lidojuma laikā atrodas eksaminētāja uzraudzībā.

[1.8] Saskaņā ar likuma „Par aviāciju" 31.panta otro daļu lidojumu instruktors vai lidojumu eksaminētājs ir atbildīgs par gaisa ekspluatācijas noteikumu ievērošanu un lidojumu drošumu mācību un pārbaudes lidojumu laikā.

Eiropas Parlamenta un Padomes 2008.gada 20.februāra Regulas (EK) Nr. 216/2008 „Par kopīgiem noteikumiem civilās aviācijas jomā un par Eiropas Aviācijas drošības aģentūras izveidi" (turpmāk – Regula Nr. 216/2008) III pielikuma 2.punkts paredz, ka personai, kas darbojas kā eksaminētājs, jāapgūst un jāuztur pietiekama pieredze un pietiekama līmeņa zināšanas savu funkciju veikšanai. Savukārt saskaņā ar III pielikuma 1.i.2.punktu lidojumu instruktori ir pilnvaroti veikt kapteiņa pienākumus gaisa kuģos, kuros notiek apmācība.

Saskaņā ar Eiropas Komisijas 2011.gada 3.novembra Regulas (ES) Nr. 1178/2011, ar ko nosaka tehniskās prasības un administratīvās procedūras attiecībā uz civilās aviācijas gaisa kuģa apkalpi atbilstīgi Regulai Nr. 216/2008, (turpmāk – Regula Nr. 1178/2011) 4.papildinājuma 5.punktu lidojuma eksaminētājs jebkurā brīdī var pārtraukt pārbaudi, ja lidojuma eksaminētājs uzskata, ka pretendenta demonstrētās lidojuma prasmes liecina par nepieciešamību vēlreiz kārtot visu pārbaudi. Savukārt Regulas Nr. 1178/2011 8.punkts paredz eksaminētāja iesaistīšanos lidojuma norisē, ja iejaukšanās ir nepieciešama drošības interesēs vai ja ir jānovērš nepieņemama satiksmes aizkavēšana.

Pārbaudes lidojumos jānošķir pienākumu un uzdevumu pildīšana, kārtojot eksāmenu, (tostarp gaisa kuģa kapteiņa pienākumu un uzdevumu (manevru) pildīšana) no atbildības par lidojuma drošumu.

Mācību lidojuma instruktors un pārbaudes lidojuma eksaminētājs ir atbildīgs par lidojuma drošumu un kontrolē pretendentu. Arī Civilās Aviācijas aģentūra, kura ir atbildīga par gaisa kuģu lidojumu apkalpes locekļu sertificēšanu, ir informējusi, ka lidojumu eksaminētājs ir atbildīgs par gaisa kuģa ekspluatācijas noteikumu ievērošanu un lidojumu drošumu pārbaudes lidojumu laikā.

Gaisa kuģim *TECNAM 2006T* ir divkāršā vadība, un eksaminētājs varēja iejaukties gaisa kuģa vadībā jebkurā pārbaudes lidojuma brīdī.

Izmeklēšanas biroja ziņojumā norādīts, ka eksaminētājs savā pamatdarbā tika atstādināts no visiem lidojumiem, kādēļ viņam bija smaga psihiska trauma. Šis faktors var izskaidrot eksaminētāja reakcijas zudumu un bezdarbību aviokatastrofas laikā.

[1.9] Apdrošināšanas sabiedrībai bija pietiekams laiks (48 dienas), lai izmaksātu prasītājai apdrošināšanas atlīdzību 350 000 *euro* jau 2012.gadā.

Tā ir kavējusi apdrošināšanas atlīdzības samaksu divus gadus un 90 dienas. Līdz ar to, pamatojoties uz Civillikuma 1765.panta pirmo daļu, apdrošināšanas sabiedrībai ir pienākums maksāt prasītājai likumiskos nokavējuma procentus.

[1.10] SIA „/nosaukums/" kā Latvijas Republikā sertificētā mācību iestāde (pilotu skola) apņēmās iemācīt pretendentam praktiskas lidojuma prasmes, lai pretendents veiksmīgi nokārtotu praktisko eksāmenu. Tieši SIA „/nosaukums/", par to saņemot pretendenta naudas līdzekļus, nodrošināja pretendentu ar mācību lidojumu instruktoriem, pārbaudes lidojuma eksaminētāju, pārbaudīja pretendenta zināšanas un praktiskās spējas, izvēlējās un nodeva sev piederošo gaisa kuģi mācību un pārbaudes lidojumu veikšanai, kā arī lēma par pretendenta mācību lidojumu rezultātiem un viņa gatavību praktiskā eksāmena kārtošanai.

Izmeklēšanas biroja ziņojumā norādīts uz SIA „/nosaukums/" būtisku kļūdu, kura varēja novest pie aviokatastrofas, proti, gadījumā, kad viens vai otrs dzinējs ir izslēgts (minētais ir obligāts uzdevums pārbaudes lidojuma laikā) un abi pilotu priekšējie sēdekļi ir aizņemti, ir jānodrošina, ka lidaparāta bagāžas nodalījumā atrodas papildu balasts. Minētais ir izskaidrojams ar gaisa kuģa uzbūves īpašībām, par ko bija jābūt informētai mācību iestādei.

Ziņojumā secināts, ka eksperimentālā lidojuma rezultāti apstiprina, ka asimetriskā lidojuma laikā lidmašīnas lidojumu var viegli kontrolēt, kad viens vai otrs dzinējs ir izslēgts, ja bagāžas nodalījumā atrodas papildu balasts. Dzinēja izslēgšana lidojuma laikā nav parasta situācija, bet ir uzskatāma par avārijas situāciju.

SIA „/nosaukums/" nenodrošināja studentus ar mācību centru vai simulatoru, līdz ar to pretendents nevarēja zināt šādas lidaparāta īpašības (balasta obligātā esība), izpildot pārbaudes lidojuma 6.sadaļā norādīto uzdevumu „dzinēja izslēgšana un atkārtota iedarbināšana".

Minētais norāda uz SIA „/nosaukums/" būtiskām kļūdām apmācības procesa organizēšanā, apmācības kontroles neesību un aviācijas drošības noteikumu pārkāpumiem, kuri varēja novest pie aviokatastrofas.

[1.11] Apdrošināšanas polisē kā atsevišķs apdrošinājuma risks norādīta SIA „/nosaukums/" atbildība pret trešajām personām, ar apdrošinājuma summu 4 000 000 *euro*. Tādējādi apdrošināta ir arī SIA „/nosaukums/" atbildība par prasītājai nodarītajiem zaudējumiem saistībā ar notikušo aviokatastrofu.

Nekvalitatīvi organizēts mācību process, iekšējās kontroles neesamība, balasta neiekraušana gaisa kuģa bagāžas nodalījumā, pretendenta prasmju kļūdaina vērtēšana, kļūdu un pārkāpumu pielaišana mācību procesā, eksaminētāja nodrošināšana, kurš nespēja novērst aviokatastrofu, mācību centra simulatora ārkārtas situāciju modelēšanas trūkums liecina par SIA „/nosaukums/" vainu aviokatastrofā. SIA „/nosaukums/" vaina aviokatastrofā izpaužas kā rupja neuzmanība, kas zaudējumu atlīdzības un citu civiltiesisku seku ziņā ir pielīdzināma ļaunam nolūkam (Civillikuma 1645.panta otrā daļa).

Pilotu skola ir vainojama un atbildīga par eksaminētāja nespēju novērst aviokatastrofu atbilstoši Civillikuma 1782.pantam – ja kāds nepievērš vajadzīgo uzmanību, izvēloties kalpotājus un citus darbiniekus, un iepriekš nepārliecinās par viņu spējām un noderību izpildīt viņiem uzliekamos pienākumus, tad viņš atbild par zaudējumiem, ko viņi ar to nodarījuši trešajai personai.

[1.12] Eiropas Padomes Ministru komitejas 1975.gada 14.marta rezolūcijas Nr. (75) 7 „Par zaudējumu atlīdzību gadījumos, kad nodarīti miesas bojājumi, un nāves gadījumā" 14.punkts noteic, ka cietušā nāves gadījumā radušās izmaksas, it īpaši apbedīšanas izmaksas, ir jāatlīdzina.

[1.13] Prasītājai nodarīti zaudējumi 157 418,10 *euro* (ja zaudējumos tiek ieskaitīta pretendenta sagaidāmā alga) vai 43 949,43 *euro* (ja zaudējumos tiek ieskaitīta pretendenta alga par iepriekšējo periodu), un tos veido pašas prasītājas un viņas dēla zaudējumi, kurus viņa pieprasa kā dēla mantiniece. Zaudējumos iekļauti: prasītājas ārstniecības izdevumi 695,76 *euro*; dēla apbedīšanas izdevumi, tostarp par bērēm un bēru mielastu 2012.gada 18.novembrī, 3 542,33 *euro*; izdevumi par bēru mielastu 40. dienā pēc nāves 1 598,91 *euro* un bēru mielastu 2013.gada 10.novembrī 2 028,02 *euro*; izdevumi par kapu labiekārtošanu 955,10 *euro*; prasītājas ceļa izdevumi 2012.gada novembrī un decembrī 510 *euro* un uzturēšanās izdevumi 273 *euro*, lai saņemtu dēla mantas, noformētu transportēšanai nepieciešamos dokumentus, saņemtu dēla līķi un uzstādītu aviokatastrofas vietā krustu; dēla samaksātie naudas līdzekļi SIA „/nosaukums/" par mācībām 16 621,98 *euro*; dēla darba alga par trim gadiem 131 193 *euro*. Ja SIA „/nosaukums/", nodrošinot pretendenta apmācību, nebūtu pieļāvusi pārkāpumus, pretendents būtu nokārtojis eksāmenu, strādātu par pilotu un saņemtu darba algu. Ja viņš nestrādātu par pilotu, arī pirms katastrofas dēls bija algots darbinieks, un šādā darbā par trīs gadiem varētu nopelnīt vismaz 17 724,33 *euro*.

[1.14] Atbildība par prasītājai nodarīto morālo kaitējumu ir jāuzņemas SIA „/nosaukums/" un tās valdes loceklim /pers. I/, kuru vainu un prettiesisko rīcību attiecībā uz morālā kaitējuma nodarīšanu papildus raksturo vārdi, ko dažas dienas pēc aviokatastrofas izteica /pers. I/, kad prasītāja kopā ar liecinieku /pers. V/ pirmo reizi satika /pers.I/ Rīgas reģiona pārvaldes kārtības policijas pārvaldes Satiksmes noziegumu izmeklēšanas biroja telpās. Pirmo reizi tiekoties ar prasītāju, /pers. I/ smejoties teica: „Jūs vēl esat pietiekoši jauna un nokārtosiet savu dzīvi, Jums viss vēl ir priekšā".

Ar saviem vārdiem un rīcību /pers. I/ izraisīja prasītājai garīgas ciešanas un liekus pārdzīvojumus, kā arī parādīja savu un viņa pārstāvamās pilotu skolas attieksmi pret aviokatastrofu un /pers. M/ dzīvību. /pers. M/ bija prasītājas vienīgais bērns, un prasītājai ir pilni 53 gadi. Dēla nāve prasītājai nepārprotami rada neizmērojamas garīgās ciešanas, un radītais morālais kaitējums naudas izteiksmē nav kompensējams, kā rezultātā neviens iespējamais tiesas nolēmums nedos prasītājai pilnu apmierinājumu.

[1.15] Apdrošināšanas sabiedrība „QBE Insurance (Europe) Limited" un tās filiāle „QBE Insurance (Europe) Limited, England, Dansk Filial" ir viens atbildētājs, jo filiāle ir uzņēmuma daļa, kas neveido jaunu tiesību subjektu. Prasītāja lūdz apmierinājumu no mantas un kapitāla, kas pieder komersantei – apdrošināšanas sabiedrībai „QBE Insurance (Europe) Limited".

[2] 2015.gada 15.jūlijā tiesā saņemti SIA „/nosaukums/" rakstveida paskaidrojumi, kuros atbildētāja prasību neatzīst, norādot šādus argumentus.

[2.1] Eksaminējamais /pers.M/ ir uzskatāms par pasažieri apdrošināšanas līguma izpratnē un gaisa pārvadājuma laikā aviokatastrofas rezultātā iestājās pasažiera un pilota nāve.

[2.2] Tā kā SIA „/nosaukums/" nav pārvadātāja, tās atbildība par aviokatastrofas rezultātā nodarītajiem zaudējumiem saistīta ar tās īpašumā esošā gaisa kuģa kā paaugstinātas bīstamības avota darbību. Tādēļ SIA „/nosaukums/" atbildības novērtēšanai piemērojamas Civillikuma 19.nodaļas Pirmās apakšnodaļas „Prasījumi personisku aizskārumu dēļ" normas kā speciālās tiesību normas pret Civillikuma 1635.-1668. un 1770.- 1792.pantu.

Saskaņā ar Civillikuma 2347.panta otro daļu SIA „/nosaukums/" ir jāatlīdzina zaudējumi (neatkarīgi no vainas), ja tā nepierāda, ka zaudējums radies nepārvaramas varas dēļ, ar paša cietušā nodomu vai viņa rupjas neuzmanības dēļ.

Lietā pastāv apstākļi, kas var būt pamats atbrīvot atbildētāju no atbildības vai vismaz to ierobežot. Prasītājas pārmetumi par pilotu skolas nekvalitatīvi nodrošināto mācību procesu ir nepamatoti. Izmeklēšanas biroja ziņojumā izdarītie apgalvojumi „nekvalitatīvi organizēts mācību process", „iekšējās kontroles neesība", „kļūdu un pārkāpumu pielaišana mācību procesā" un „mācību centra vai simulatora ārkārtas situāciju modelēšanas trūkums" ir pārāk vispārīgi secinājumam, ka tieši šīs nepilnības ir bijušas par cēloni aviokatastrofai.

Nevis SIA „/nosaukums/" nekvalitatīvi organizētās apmācības un gaisa kuģa tehniskais stāvoklis bija aviokatastrofas cēlonis, bet cilvēciskais faktors, ko prasītāja galvenokārt attiecina uz eksaminētāja nekompetenci, nogurumu un citādu neprofesionalitāti un neatbilstību. Eksāmena lidojums nav daļa no apmācības, ko saskaņā ar līgumu pretendentam nodrošināja SIA „/nosaukums/", un SIA „/nosaukums/" nenodrošināja un nekontrolēja eksaminētāju – tai nav nekādas saistības ar eksaminētāja izvēli.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2011.gada 18.janvāra noteikumu Nr. 51 „Civilās aviācijas gaisa kuģu lidojumu apkalpes locekļu sertificēšanas

noteikumi" 129.punktu eksāmena norises un eksaminētāja nodrošināšana ir Civilās aviācijas aģentūras kompetencē, ko pierāda arī 2012.gada 9.novembra pieteikuma formas un Izmeklēšanas biroja ziņojums.

Izmeklēšanas biroja ziņojumā nav norādīts, ka papildu balasta nenodrošināšana ir SIA „/nosaukums/" kļūda vai, ka šādam balastam vispār bija jābūt. Gaisa kuģa ražotājs nav paredzējis papildu balastu, tādēļ tā nenodrošināšana nav SIA „/nosaukums/" kļūda, kas varēja izraisīt aviokatastrofu.

Prasītāja noklusē, ka saskaņā ar Izmeklēšanas biroja ziņojumu aviokatastrofas izmeklēšanā kā ticama pieņemta iespēja, ka pretendents ir kļūdaini izslēdzis nepareizo dzinēju uzdevuma izpildes laikā. Ja minētā kļūda, izpildot uzdevumu „dzinēja izslēgšana un restartēšana", ir pieļauta nepietiekami drošā augstumā, tas varēja novest pie aviokatastrofas nepietiekama augstuma dēļ.

Ievērojot minēto, nav konstatējama SIA „/nosaukums/" prettiesiskā rīcība attiecībā uz mācību procesa vai organizācijas kvalitāti, gaisa kuģu nepiemērotu aprīkošanu vai eksaminētāja izvēli. Tas ir pamats atbrīvot vai samazināt atbildētājas atbildību par zaudējumiem, ko nodarījis paaugstinātas bīstamības avots, jo zaudējums radies ar paša cietušā nodomu vai viņa rupjas neuzmanības dēļ Civillikuma 2347.panta izpratnē.

[2.3] Prasītāja nepareizi aprēķinājusi zaudējumu apmēru. Civillikums paredz atšķirīgu zaudējumu atlīdzināšanas pamatu atkarībā no nodarījuma. Prasītāja nepieprasa uzturēšanas pienākumu, tādēļ Civillikuma 2351.pants nav piemērojams. Tā kā iestājās eksaminējamā nāve, SIA „/nosaukums/" atbildība nosakāma, piemērojot Civillikuma 2350.pantu, un saskaņā ar Civillikuma 1635.pantu prasītājai ir tiesības uz morālā kaitējuma atlīdzību.

Prasītājas ārstniecības izdevumi 695,76 *euro* nav atlīdzināmi. Civillikuma 2350.pants paredz atlīdzināt ārstēšanās izdevumus cietušajai personai aizskārēja prettiesiskas rīcības rezultātā pirms cietušā nāves. Eksaminējamā nāve iestājās negadījuma brīdī, viņam nav radušies ārstēšanās izdevumi, kurus SIA „/nosaukums/" būtu jāatlīdzina.

Prasītājas izdevumi par pretendenta apbedīšanu un par kapu labiekārtošanu kopā 8 124,36 *euro* varētu tikt atlīdzināti daļēji – 5 141,24 *euro* apmērā par /pers. M/ bērēm, bēru mielastu bēru dienā un 40. dienā pēc bērēm.

Normatīvajos aktos nav noteikta kārtība, kādā atlīdzināmi apbedīšanas izdevumi, vien Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likuma 23.panta piektā daļa noteic apbedīšanas izdevumu aprēķināšanas kārtību.

Izdevumi par kapa labiekārtošanu 955,10 *euro* nav pierādīti. Prasītājas izdevumi dēla mirstīgo atlieku saņemšanai un krusta uzstādīšanai aviokatastrofas vietā 783 *euro* apmērā nav atlīdzināmi. Krusta uzstādīšana bojāejas vietā nav sabiedrībā pieņemta un nostiprināta apbedīšanas tradīcija. Prasītāja nav minējusi, ka SIA „/nosaukums/" 2012.gada 15.novembrī sedza pretendenta repatriācijas izdevumus 1 436,02 *euro* apmērā, kurus apdrošināšanas sabiedrība atmaksāja SIA „/nosaukums/" saskaņā ar apdrošināšanas līgumu.

Pretendenta samaksātie naudas līdzekļi par mācībām 16 621,98 *euro* prasītājai nav atlīdzināmi, jo pretendents saņēma atbilstošā kvalitātē tos pakalpojumus, par kuriem veica maksājumus. Maksājumi nav kvalificējami kā /pers. M/ vai prasītājas zaudējumi, un viņa nav atsaukusies ne uz vienu tiesību normu šāda prasījuma pamatošanai.

Prasītājai nav atlīdzināma arī pretendenta darba alga par trim gadiem 131 193,00 *euro* vai 17 724,33 *euro* apmērā. Prasītāja nepamatoti uzskata, ka cietušā nāves gadījumā mantiniekiem ir tiesības saņemt to zaudējumu atlīdzību, ko Civillikums paredz gadījumos, kad cietušais pēc miesas bojājumu nodarīšanas paliek dzīvs. Zaudējumu atlīdzību cietušā nāves gadījumā nosaka Civillikuma 2350. un 2351.pants. Nepastāv cēloniskais sakars starp SIA „/nosaukums/ prettiesisko rīcību un pretendenta kā pilota nesaņemto darba algu.

Prasība par morālā kaitējuma atlīdzināšanu ir nepamatota, jo /pers. I/ rīcība nevar ietekmēt SIA „/nosaukums/" vainu vai izpausties kā pašas SIA „/nosaukums/" prettiesiska rīcība. SIA „/nosaukums/" nav atbildīga par morālo kaitējumu, ko, iespējams, nodarījis tās valdes loceklis, un otrādi. Prasītāja atlīdzības par morālo kaitējumu noteikšanā nav ņēmusi vērā Augstākās tiesas nostiprināto judikatūru attiecībā uz dzīvības apdraudējumu, ka atbilstoša kompensācija ir 20 000 latu jeb 28 457 *euro*.

[3] 2015.gada 16.jūlijā tiesā saņemti /pers. I/ rakstveida paskaidrojumi, kuros atbildētājs prasību neatzīst, izsaka atkārtoti savu līdzjūtību un gadījumā, ja kādi viņa vārdi vai rīcība nejauši sāpinājuši prasītāju, lūdz atvainot.

[4] 2015.gada 21.jūlijā tiesā saņemti apdrošināšanas sabiedrības „QBE Insurance (Europe) Limited" rakstveida paskaidrojumi, kuros atbildētāja prasību neatzīst un lūdz izbeigt tiesvedību lietā /pers. E/ prasībā pret to, norādot turpmākos argumentus.

[4.1] /pers. E/ nav prasījuma tiesību pret „QBE Insurance (Europe) Limited" un apdrošināšanas sabiedrība nevar būt atbildētāja lietā. Prasībā nav norādīts juridiskais pamats, kas dotu prasītājai tiesības celt prasību pret apdrošināšanas sabiedrību. Prasītāja nav apdrošināšanas līguma puse, bet trešā persona likuma „Par apdrošināšanas līgumu" 50.panta izpratnē, un ne likums, ne līgums nepiešķir prasītājai tiesības tieši vērsties ar prasību pret apdrošināšanas sabiedrību „QBE Insurance (Europe) Limited" vai tās filiāli Dānijā.

Tiesības celt prasību pret „QBE Insurance (Europe) Limited" par no apdrošināšanas līguma izrietošo pienākumu izpildi teorētiski nākotnē varētu rasties tikai SIA „/nosaukums/" kā apdrošinājuma ņēmējai un personai, kuras civiltiesiskā atbildība ir apdrošināta, turklāt tikai gadījumos, kad izmaksa ir veikta un ir bijusi pamatota.

[4.2] Apdrošināšanas līgums paredz četrus seguma veidus.

1.sadaļa – civiltiesiskās atbildības segums par kaitējumu, kas nodarīts trešajām personām. Ar šo ir apdrošināta SIA „/nosaukums/" kā gaisa kuģa īpašnieka civiltiesiskā atbildība par kaitējumu, ko trešajai personai vai trešās personas mantai nodarījis lidojumā esošais gaisa kuģis vai no tā atdalījies priekšmets. Lai /pers.E/ varētu pretendēt uz šādu apdrošināšanas atlīdzību, viņai pašai vai viņas mantai bija jācieš no gaisa kuģa, kas atradās lidojumā, radītām sekām. Nav strīda, ka /pers. E/ vai viņas manta nav cietusi, bet ir cietis eksaminējamais, kurš atbilstoši apdrošināšanas līgumam ir atzīstams par pasažieri.

2.sadaļa paredz civiltiesiskās atbildības segumu par pasažieru veselībai un bagāžai nodarīto kaitējumu. Attiecīgi šis segums apdrošina SIA „/nosaukums/" civiltiesisko atbildību par /pers. M/ kā pasažierim nodarītajiem miesas bojājumiem.

3.sadaļa paredz fizelāžas visu risku apdrošināšanas segumu jeb gaisa kuģa apdrošināšanas segumu. Atbilstoši šim segumam tika izmaksāta apdrošināšanas atlīdzība SIA „/nosaukums/" par iznīcināto gaisa kuģi.

4.sadaļa paredz pilota nelaimes gadījuma apdrošināšanas segumu vienai personai. Eksaminējamais nav pilots, un atbilstoši šim segumam 10 000 *euro* atlīdzība tika izmaksāta eksaminatora mantiniekiem.

Atbilstoši apdrošināšanas līguma 2.sadaļai apdrošināšanas sabiedrība ir apdrošinājusi civiltiesisko atbildību. Tādēļ strīda izšķiršanā nav piemērojamas likuma „Par apdrošināšanas līgumu" normas, kas attiecas uz dzīvības apdrošināšanu.

Nav pareizs prasītājas uzskats, ka pasažiera miesas bojājums ir apdrošināts par fiksētu summu 350 000 *euro*. Atbilstoši apdrošināšanas līguma Vispārīgo noteikumu 9.punkta „a" apakšpunktam apdrošināšanas līgumā norādītā apdrošinājuma summa ir maksimālais atbildības limits, nevis naudas summa, kas tiek automātiski izmaksāta jebkuros apstākļos.

Nekorekta ir prasītājas atsaukšanās uz apdrošināšanas līguma Vispārīgo noteikumu 32.punktu, jo tas atrodas apdrošināšanas līguma 4.sadaļā, kas regulē pilota nelaimes gadījumu apdrošināšanu.

[4.3] Lielo risku apdrošināšanā puses var vienoties par piemērojamo likumu. Apdrošināšanas līguma Vispārīgo noteikumu 19.punktā puses ir

vienojušās par Dānijas likuma piemērošanu. Šāda vienošanās atbilst likuma „Par apdrošināšanas līgumu" 2.panta piektās daļas 6.punktam.

[4.4] Prasītāja nepamatoti norāda, ka viņa tiek nostādīta nelabvēlīgākā situācijā nekā SIA „/nosaukums/", kura saņēma apdrošināšanas kompensāciju par bojā gājušo gaisa kuģi, un eksaminētāja ģimeni, kura arī saņēma apdrošināšanas atlīdzību.

Apdrošināšanas sabiedrībai bija iespēja pārliecināties par gaisa kuģa bojāeju, un aviokatastrofas apstākļus izvērtēja neatkarīgi eksperti *Gab Robins Aviation ApS,* pēc kuru slēdziena saņemšanas tika izmaksāta apdrošināšanas atlīdzība. Prasītāja saņēma no SIA „/nosaukums/" kompensāciju par eksaminējamā repatriāciju 1 436,02 *euro*, ko apdrošināšanas kompānija pēc tam kompensēja pilotu skolai SIA „/nosaukums/".

[4.5] Apdrošināšanas sabiedrībai nav pienākuma maksāt nokavējuma procentus, jo nav apdrošinātāja nokavējuma. Pastāv strīds par apdrošināšanas atlīdzības pamatojumu, un nav pieņemts lēmums par apdrošināšanas atlīdzības izmaksu.

[4.6] SIA „/nosaukums/" var būt atbrīvota no atbildības vai tās atbildība var tikt ierobežota tādu pašu iemeslu dēļ, kādi norādīti SIA „/nosaukums/" rakstveida paskaidrojumos.

[5] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2016.gada 2.marta spriedumu /pers. E/ prasība pret apdrošināšanas sabiedrību "QBE Insurance (Europe) Limited" apmierināta daļēji, piedzenot no tās par labu prasītājai apdrošināšanas atlīdzības summu 344 858,76 *euro* un tiesāšanās izdevumus 7 374,91 *euro*; /pers. E/ noteiktas tiesības saņemt no apdrošināšanas sabiedrības „QBE Insurance (Europe) Limited" likumiskos 6 % gadā no 344 858,76 *euro* par laiku līdz sprieduma izpildei. Pārējā daļā prasība noraidīta. Spriedums pamatots ar šādiem apsvērumiem.

[5.1] 2012.gada 13.novembrī plkst. 15:23 pārbaudes lidojuma laikā ar SIA „/nosaukums/" piederošu gaisa kuģi TECNAM 2006T, Garkalnes novadā notika nelaimes gadījums aviācijā, kura rezultātā gāja bojā prasītājas dēls /pers. M/, kurš kārtoja lidojuma eksāmenu.

Transporta nelaimes gadījumu un incidentu izmeklēšanas birojs (TNGIIB) izmeklēja nelaimes gadījumu un sagatavoja nobeiguma ziņojumu Nr.4-02-9/2012 (4-2014). Atzinumā izdarītie secinājumi nav izmantojami, lai identificētu nelaimes gadījuma izraisītāju un atzītu vainu, no atzinuma nav iespējams identificēt vienu konkrētu nelaimes gadījuma cēloni, kas norādītu uz nelaimes gadījuma izraisītāju.

[5.2] Apdrošināšanas polises Vispārējo noteikumu 19.punkts ir saistošs līdzējiem – SIA „/nosaukums/" un „QBE Insurance (Europe) Limited", nevis prasītājai, kurai atbilstoši Satversmes 92.pantam ir tiesības vērsties tiesā savu aizskarto tiesību aizsardzībai, līdz ar to nav tiesiska pamata izbeigt tiesvedību, kā lūdz atbildētāja.

SIA „/nosaukums/ izpildot likuma „Par aviāciju" 111.pantu, 2012.gada 12.jūnijā veica gaisa kuģa, pasažieru un savas atbildības apdrošināšanu (apdrošināšanas polise Nr.810047).

2013.gada 19.jūlijā „QBE Insurance (Europe) Limited" pārstāvis piedāvāja prasītājai apdrošināšanas atlīdzību Ls 20 000, bet SIA „/nosaukums/" prasītājai sedza daļu no apbedīšanas izdevumiem – EUR 5 141,24 apmērā.

Polises Vispārējo apdrošināšanas noteikumu 2.sadaļas j) apakšpunktā noteikts, ka termins „pasažieris" ietver sevī arī studentu, pilotu vai pilotu, kurš iziet apmācību. Atbilstoši noteikumu 5., 6.punktam apdrošināšana ietver polisē norādīto lidmašīnu un attiecas uz polisē norādītajiem pilotiem. Tādejādi, polises noteikumi attiecas arī uz pilotu, kurš iziet apmācību, t.i. pretendentu. Nepastāv strīds, ka prasītājas dēls – pretendents – atzīstams par pasažieri saskaņā ar polises vispārējos noteikumos noteikto.

[5.3] Prasītāja pamatoti norāda uz vispārējo apdrošināšanas noteikumu 4.sadaļu, kura attiecas uz apdrošināšanu aviācijas nelaimes gadījumiem un kuras 32.punkts nosaka, ka, gadījumā, ja vien polisē nav norādīts savādāk, apdrošināšana sedz nelaimes gadījuma sekas. Uz negadījumu attiecas arī vispārējo noteikumu 2.sadaļas noteikumi par pasažieru atbildības apdrošināšanu un apdrošināšanas polisē noteiktā atlīdzība par pasažierim nodarītajiem miesas bojājumiem. Būtu neloģiski, ja pasažierim nodarīto miesas bojājumu rezultātā apdrošināšanas līgumā tiktu paredzēta apdrošināšanas atlīdzība līdz 350 000 *euro*, bet pasažiera nāves gadījumā šāda atlīdzība netiktu paredzēta vispār.

„QBE Insurance (Europe) Limited", piedāvājot prasītājai kā cietušajai pieņemt apdrošināšanas atlīdzību, norādījusi, ka tā tiek atlīdzināta saskaņā ar apdrošināšanas līgumu, kas noslēgts starp SIA „/nosaukums/" un „QBE Insurance (Europe) Limited", un aprēķināta, vadoties no judikatūras līdzīgās lietās, kur maksimālā kompensācijas summa ir Ls 20 000 (28 457 *euro*).

Polise neparedz kritērijus, pēc kādiem tiek noteikta atlīdzināmā apdrošināšanas atlīdzība. Pasažiera nāves gadījumā būtu izmaksājama maksimālā apdrošinājuma summa, jo personas dzīvības zaudēšana ir lielākais „zaudējums", ko persona var ciest. Tāpēc pasažiera nāves gadījumā izmaksājama maksimālā apdrošināšanas līgumā noteiktā apdrošinājuma summa, kāda paredzēta pasažierim nodarīto miesas bojājumu gadījumā.

[5.4] Apdrošināšanas atlīdzība nav piedzenama no apdrošināšanas sabiedrības filiāles „QBE Insurance (Europe) Limited, England, Dansk Filial", bet no „QBE Insurance (Europe) Limited", kā komersanta.

Apdrošināšanas līgumā noteiktā apdrošināšanas atlīdzība, atbilstoši vispārējo apdrošināšanas noteikumu 32.punktam, sedz nelaimes gadījuma sekas, tāpēc nepamatota ir prasība par mantisko zaudējumu atlīdzību. Apdrošināšanas atlīdzība 350 000 *euro* samazināma par apmēru, kas jau ir prasītājai atlīdzināts – 5 141,24 *euro* par apbedīšanas izdevumiem, un no apdrošinātāja piedzīta apdrošināšanas atlīdzība 344 858,76 *euro*.

Prasītājai nav tiesību saņemt likumiskos nokavējuma procentus par apdrošināšanas atlīdzības summas samaksas kavējumu. Kaut iestājās apdrošināšanas gadījums, lēmums par apdrošināšanas atlīdzības izmaksu netika pieņemts, tāpēc vienlaikus ar apdrošināšanas atlīdzību prasītāja nevar prasīt likumiskos nokavējuma procentus 64 380,82 *euro*.

[5.5] Vērtējot prasību par morālā kaitējuma atlīdzību no SIA „/nosaukums/" un /pers. I/, katra vismaz 50 000 *euro*, nav konstatējama atbildētāju neatļauta darbība, kas būtu tiešā cēloņsakarībā ar prasītājai nodarītajām ciešanām. SIA „/nosaukums/" amatpersonu darbībās, pretēji prasībā norādītajam, nav konstatēta prettiesiskā rīcība – nenodrošinot pārbaudes lidojuma pienācīgu drošību un atbilstību normatīvo aktu prasībām. Lietā nav pierādīts, ka pilotu skola būtu atzīta par vainīgu aviokatastrofas izraisīšanā, kas izraisīja prasītājas dēla nāvi. Atzinumā izdarītie secinājumi nav izmantojami, lai identificētu nelaimes gadījuma izraisītāju un atzītu viņa vainu, no atzinuma nevar identificēt konkrētu nelaimes gadījuma cēloni. SIA „/nosaukums/" neizvēlējās eksaminētāju, to norīkoja Civilās aviācijas aģentūra.

/pers. I/ nebija mērķis vārdiski aizvainot prasītāju, nav konstatējama viņa apzināta rīcība ar mērķi paust aizskarošus vai aizvainojošus izteikumus prasītājai, turklāt viņš vairākkārtēji izteicis prasītājai līdzjūtību un atvainojies, ja ticis ne tā saprasts vai sadzirdēts.

[6] Apdrošināšanas sabiedrība „QBE Insurance (Europe) Limited" iesniedza apelācijas sūdzību, pārsūdzot spriedumu daļā, ar kuru prasība apmierināta un piedzīti tiesāšanās izdevumi, lūdzot prasību pret to pilnībā noraidīt un piedzīt no /pers. E/ visus tiesāšanās izdevumus, norādot šādus apsvērumus.

[6.1] Apmierinot prasību pret apdrošinātāju, nav norādīta materiālo tiesību norma, kura prasītājai dotu prasījuma tiesības pret apdrošinātāju par apdrošināšanas atlīdzību. Piemērotas apdrošināšanas līguma normas par pilota nelaimes gadījuma apdrošināšanu attiecībā uz pretendentu, kaut spriedumā atzīts, ka pretendents ir pasažieris, uz kuru attiecas civiltiesiskās atbildības apdrošināšana, nevis nelaimes gadījumu apdrošināšana. Norādot, ka apdrošinātais nav vainojams pretendenta nāvē un apmierinot prasību par apdrošināšanas atlīdzības piedziņu civiltiesiskās atbildības gadījumā, tiesa nav norādījusi nevienu no civiltiesiskās atbildības priekšnoteikumiem.

Satversmes 92.panta pirmais teikums nepiešķir prasītājai prasījuma tiesības pret apdrošināšanas sabiedrību „QBE Insurance (Europe) Limited", jo

tām jāizriet no materiālajām tiesību normām, kas noteiktas ārējos normatīvajos tiesību aktos. Spriedumā nav norādīts prasības juridiskais pamats, kas piešķir prasītājai prasījuma tiesības piedzīt apdrošināšanas atlīdzību no apdrošināšanas sabiedrības „QBE Insurance (Europe) Limited". Apdrošināšanas līgums, likumi „Par aviāciju" un „Par apdrošināšanas līgumu" nepiešķir prasītājai prasījuma tiesības par apdrošināšanas atlīdzības piedziņu.

[6.2] Apdrošināšanas sabiedrībai „QBE Insurance (Europe) Limited" nav pienākuma izmaksāt apdrošināšanas atlīdzību, jo tiesa nav konstatējusi SIA „/nosaukums/" civiltiesiskās atbildības priekšnoteikumus. Apdrošināšanas līguma 4.sadaļas noteikumi par pilota nelaimes gadījuma apdrošināšanu neattiecas uz apdrošināšanas līguma 2.sadaļas noteikumiem par pasažiera veselības civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu. Apdrošināšanas līguma 4.sadaļas 32.punkts attiecas tikai uz apdrošināšanu aviācijas nelaimes gadījumiem, kas saskaņā ar līgumu ir pilota nelaimes gadījumu apdrošināšanas segums 1 personai. 4.sadaļas noteikumi nav piemērojami, nosakot apdrošināšanas atlīdzību pretendenta nāves gadījumā, jo pretendents ir pasažieris, nevis pilots, par ko lietā nav strīda.

Apdrošināšanas līgums paredz civiltiesiskās atbildības segumu pretendenta nāves gadījumā. Apdrošinātāja pienākums izmaksāt apdrošināšanas atlīdzību var rasties, ja tiesa konstatē priekšnoteikumus SIA „/nosaukums/" civiltiesiskajai atbildībai saistībā ar pretendenta nāvi. SIA „/nosaukums/" kā tiesību aizskārēja prettiesiska un neattaisnojama rīcība nav konstatēta un attiecīgi tā nav vainojama pretendenta nāvē saskaņā ar Civillikuma 1635.pantu.

[6.3] Nav vērtēts, vai apdrošināšanas sabiedrības „QBE Insurance (Europe) Limited" pienākums izmaksāt apdrošināšanas atlīdzību izriet no SIA „/nosaukums/" kā gaisa kuģa jeb paaugstinātas bīstamības avota īpašnieka atbildības saskaņā ar Civillikuma 19.nodaļas pirmās apakšnodaļas normām. No sprieduma neizriet, ka pretendenta nāve iestājusies SIA „/nosaukums/" vainojamas rīcības dēļ. Tādēļ apdrošināšanas sabiedrībai nav pienākuma izmaksāt prasītājai apdrošināšanas atlīdzību pilnā apmērā un Civillikums 2347., 2350.pants piemērots nepareizi.

Samazinot apdrošināšanas atlīdzību par 5 141,24 *euro*, kas izmaksāti kā apbedīšanas izdevumi, nav ņemts vērā, ka 2012.gada 15.novembrī prasītāja saņēma kompensāciju par pretendenta repatriāciju 1 436,02 *euro*.

[7] /pers. E/ iesniedza pretapelācijas sūdzību, pārsūdzot spriedumu prasības noraidītajā daļā, lūdzot prasību apmierināt pilnībā un apelācijas sūdzību noraidīt, norādot šādus apsvērumus.

[7.1] 2004.gada 21.aprīļa Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 785/2004 par apdrošināšanas prasībām, kas attiecas uz gaisa pārvadātājiem un gaisa kuģu ekspluatantiem (turpmāk – Regula par apdrošināšanu) ir attiecināma uz visiem gaisa kuģu ekspluatantiem, kas veic lidojumus dalībvalsts teritorijā. SIA „/nosaukums/" ir gaisa kuģa ekspluatants Regulas par apdrošināšanu izpratnē, kuras 14.punktā noteikts, ka apdrošināšanai jāsedz ar aviāciju saistīta atbildība par pasažieriem, bagāžu, kravu un trešajām personām. Attiecībā uz pasažieriem, apdrošināšanas segumam jāaptver arī nāves gadījumi un miesas bojājumi, kas radušies nelaimes gadījumos. Tādas pašas prasības norādītas arī attiecībā uz apdrošināšanas segumu trešo personu nāves gadījumā, kas radušies nelaimes gadījumos.

Regulas par apdrošināšanu 1.pantā kā viens no tās mērķiem ir noteikt apdrošināšanas prasību minimumu gaisa kuģu ekspluatantiem attiecībā uz pasažieriem; 4.panta pirmajā daļā noteikts, ka gaisa kuģu ekspluatantiem jābūt apdrošinātiem atbilstīgi šai regulai, bet 4.panta otrajā daļā noteikts, ka gaisa kuģa ekspluatanti nodrošina, lai apdrošināti būtu visi lidojumi. Monreālas konvencija un Regula par apdrošināšanu ir tieši attiecināmas uz SIA „/nosaukums/" kā gaisa kuģa ekspluatantu.

[7.2] Tiesa nepamatoti samazināja apdrošināšanas atlīdzības apmēru no 350 000 *euro* uz 344 858,76 *euro*, jo samaksu 5 141,24 *euro* veica SIA /nosaukums/", nevis apdrošināšanas sabiedrība.

[7.3] Nepamatoti noraidīta prasība par likumisko procentu piedziņu 64 380,82 *euro* par apdrošināšanas atlīdzības summas kavējumu. Apdrošināšanas polise un vispārīgie noteikumi attiecināmi uz SIA „/nosaukums/", /pers. AH/ ģimeni un prasītāju, kura līdz šim apdrošināšanas atlīdzību nav saņēmusi. 2013.gada 19.jūlijā apdrošinātājs prasītājai piedāvāja izmaksāt apdrošināšanas atlīdzību desmit reizes mazākā apmērā, nekā viņai pienākas. Tāpēc nevar uzskatīt, ka pastāvēja strīds par pienākumu izmaksāt apdrošināšanas atlīdzību un prasītājas tiesībām to saņemt. Ja nav pamata piedzīt likumiskos procentus no 2013.gada 1.janvāra, tie piedzenami ar brīdi, kad apdrošināšanas sabiedrība izmaksāja atlīdzību SIA „/nosaukums/" un /pers. AH/ ģimenei, jo no šī brīža apdrošinātājs pabeidza iekšējās izmeklēšanas procedūras un konstatēja pienākumu izmaksāt apdrošināšanas atlīdzību atbilstoši polisei un vispārīgiem apdrošināšanas noteikumiem.

[7.4] SIA „/nosaukums/" kā sertificēta pilotu skola, ko sertificē un uzrauga Civilās aviācijas aģentūra, uzņēmās pienākumu par maksu nodrošināt pretendentam kvalitatīvu mācību kursu iziešanu, nodrošināt drošus mācību lidojumus, iemt par pretendenta gatavību kārtot eksāmenu komercpilota licences un citu licenču saņemšanai. Skola apņēmās iemācīt pretendentam lidojuma prasmes, lai viņš nokārtotu praktisko eksāmenu, par ko saņēma pretendenta naudas līdzekļus, nodrošināja pretendentu ar mācību lidojumu instruktoru, pārbaudīja pretendenta zināšanas un praktiskās spējas, izvēlējās un nodeva sev piederošo gaisa kuģi mācību un pārbaudes lidojumu veikšanai. SIA „/nosaukums/" lēma par pretendenta mācību lidojumu rezultātiem un viņa gatavību kārtot praktisko eksāmenu.

Transporta nelaimes gadījumu izmeklēšanas biroja atzinuma secinājumi nenosaka konkrētas personas vainu, bet tajā norādīti fakti un secinājumi par prettiesisku SIA „/nosaukums/" rīcību. Izmeklēšanas biroja kompetence neietver vainas noteikšanu, bet ietver konkrētu pārkāpumu konstatēšanu, lai tādi netiktu pieļauti turpmāk. Valstī neviena cita iestāde neveic aviokatastrofu iemeslu un cēloņu tehnisko izmeklēšanu. Tāpēc tiesai ir jāvērtē Transporta nelaimes gadījumu un incidentu izmeklēšanas biroja konstatētie pārkāpumi SIA „/nosaukums/" darbībā, lai izvērtētu SIA „/nosaukums/" rīcību, vainu un pienākumu atlīdzināt prasītājai nodarītos zaudējumus, jo vienīgi tiesas kompetencē ir šo jautājumu izlemšana.

Lietā konstatētie un pierādītie fakti par SIA „/nosaukums/" nekvalitatīvi organizētu mācību procesu, iekšējās kontroles neesamību, balasta neiekraušanu gaisa kuģa bagāžas nodalījumā, pretendentu prasmju kļūdainu vērtēšanu, kļūdu un pārkāpumu pielaišanu mācību procesā, eksaminētāja nodrošināšanu, kurš nespēj novērst aviokatastrofu u.c. liecina par tās vainu aviokatastrofā. Vaina izpaužas kā rupja neuzmanība, kas zaudējumu atlīdzības un citu civiltiesisku seku ziņā ir pielīdzināma ļaunam nolūkam. SIA „/nosaukums/" ir prasītājas tiesību aizskārēja un aviokatastrofa ir notikusi tās rupjas neuzmanības vai bezdarbības dēļ.

[7.5] Apdrošināšanas polisē kā atsevišķs, no citiem riskiem neatkarīgs apdrošinājuma risks norādīta SIA „/nosaukums/" atbildība pret trešajām personām. Apdrošināšanas polisē norādītā apdrošinājuma summa ir 4 000 000 *euro*, apdrošinot atbildību par prasītājai nodarītajiem zaudējumiem saistībā ar aviokatastrofu.

SIA „/nosaukums/" ar savu prettiesisko rīcību radīja prasītājai neizmērojamas garīgās ciešanas, ļoti būtisku un neatgriezenisku morālo kaitējumu, par ko atbildība jāuzņemas arī valdes loceklim /pers. I/, kurš ar saviem vārdiem izraisīja prasītājai garīgas ciešanas, liekot noprast, ka tieši prasītājas bojā gājušais dēls esot vainojams, ka SIA „/nosaukums/" nācies zaudēt gaisa kuģi. Garīgas ciešanas un pārdzīvojumus prasītājai izraisīja arī SIA „/nosaukums/" vienaldzīgā attieksme pret pieļautajām kļūdām un slikto mācības procesu.

[7.6] Atbildētājas apelācijas sūdzība ir nepamatota. Aviācijas nozare darbojas paaugstinātas bīstamības apstākļos, pastāv liels apdraudējums personas veselībai, dzīvībai un mantai, par ko atlīdzību nodrošina obligātā apdrošināšana. Apdrošināšanas sabiedrība pārkāpj likuma „Par apdrošināšanas līgumu" 39.pantu. Prasītājai atbilstoši Satversmes 92.pantam ir tiesības vērsties tiesā savu aizskarto tiesību aizsardzībai, tāpēc nav pamata izbeigt tiesvedību, kā lūdz atbildētāja. Vispārīgajos apdrošināšanas noteikumos ietverts, ka apdrošināšanas polise sedz nāves gadījumu, kas radies miesas bojājumu rezultātā.

Nepamatots ir apdrošinātāja apgalvojums, ka pienākums izmaksāt apdrošināšanas atlīdzību rodas, ja tiesa konstatē priekšnoteikumus SIA „/nosaukums/" civiltiesiskajai atbildībai saistībā ar pretendenta nāvi. Tas ir pretrunā ar Regulu par apdrošināšanu, proti, attiecībā uz pasažieriem, bagāžu un kravu apdrošināšanas segumam jāaptver arī nāves gadījumi, kas radušies nelaimes gadījumos. Normatīvajos aktos paredzētas tiesības uz apdrošināšanas atlīdzību, ja nelaimes gadījuma rezultātā iestājusies pasažiera nāve un šīs tiesības nav saistītas ar konkrētu vainas noteikšanu.

[8] 2016.gada 27.maijā tiesā saņemti /pers. I/ paskaidrojumi, kuros viņš norādījis, ka piekrīt tiesas secinājumiem attiecībā par prasības noraidīšanu pret viņu un SIA „/nosaukums/".

[9] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2016.gada 1.novembra spriedumu prasība noraidīta; no /pers. E/ apdrošināšanas sabiedrības „QBE Insurance (Europe) Limited" labā piedzīta valsts nodeva 5 049,28 *euro* un ar lietas vešanu saistītie izdevumi advokāta palīdzības samaksai 8 162 *euro*, kopā 13 211,28 *euro.*

[10] Ar Augstākās tiesas tiesnešu kolēģijas 2017.gada 20.jūnija rīcības sēdes lēmumu atteikts ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar /pers. E/ kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2016.gada 1.novembra spriedumu daļā, ar kuru noraidīta prasība pret /pers. I/ par morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu. Pārējā daļā ierosināta kasācijas tiesvedība.

Izskatot lietu sakarā ar /pers. E/ kasācijas sūdzību, Latvijas Republikas Senāts 2019.gada 18.decembra spriedumā noraidīja /pers. E/ lūgumu par jautājumu uzdošanu Eiropas Savienības Tiesai prejudiciāla nolēmuma pieņemšanai un atcēla Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2016.gada 1.novembra spriedumu daļā, ar kuru noraidīta prasība pret apdrošināšanas sabiedrību „QBE Insurance (Europe) Limited" un SIA „/nosaukums/" un piedzīti tiesāšanās izdevumi, un nodeva lietu šajā daļā jaunai izskatīšanai Rīgas apgabaltiesai.

[11] Tiesas sēdē /pers. E/ (*/pers. E/*) pilnvarotais pārstāvis zvērināts advokāts Konstantīns Teļakovs prasību un pretapelācijas sūdzību uzturēja uz tajās norādītā pamata, „QBE Insurance (Europe) Limited" apelācijas sūdzību neatzina.

Prasītājas pārstāvis precizēja prasītājai nodarītos zaudējumus, ko papildus veido izdevumi par memoriālā kompleksa projektēšanu un uzstādīšanu dēla kapa vietā, kas kopumā izmaksājusi 10 496,57 *euro* un ir pieskaitāmi sākotnējai prasības summai.

Apdrošināšanas sabiedrības „QBE Insurance (Europe) Limited" pilnvarotais pārstāvis zvērināts advokāts Valts Nerets prasību un pretapelācijas sūdzību neatzina, uzturēja apelācijas sūdzību uz tajā norādītā pamata, lūdzot ņemt vērā Senāta 2019.gada 18.decembra spriedumā norādīto par tiesvedības izbeigšanu attiecībā uz „QBE Insurance (Europe) Limited" un atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

SIA „/nosaukums/" pilnvarotais pārstāvis zvērināts advokāts Valts Nerets un pilnvarotais pārstāvis /pers. H/ atzina prasību par morālā kaitējuma atlīdzināšanu 30 000 *euro* apmērā, pārējā daļā prasību un pretapelācijas sūdzību neatzina, paskaidrojot, ka tiešos zaudējumus SIA „/nosaukums/" jau ir atlīdzinājusi, „QBE Insurance (Europe) Limited" apelācijas sūdzību atzina.

Motīvu daļa

[12] Pārbaudot lietas materiālus, noklausoties pušu pārstāvju paskaidrojumus un viedokli lietā, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka /pers. E/ (*/pers. E/*) prasība un pretapelācijas sūdzība ir pamatota un apmierināma daļēji, un pamatota ir apdrošināšanas sabiedrības „QBE Insurance (Europe) Limited" apelācijas sūdzība, turpmāk norādīto apsvērumu dēļ.

[12.1] Civillietu tiesas kolēģija vadās no Civilprocesa likuma 426.panta pirmās daļas, ka *apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību un pretapelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajās sūdzībās.*

Saskaņā ar apelācijas un pretapelācijas sūdzībās norādīto, kopumā spriedums tiek pārsūdzēts pilnībā. Taču lieta apelācijas instancē tiek skatīta atkārtoti un spēkā ir stājies Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2016.gada 1.novembra spriedums daļā, ar kuru noraidīta /pers. E/ prasība pret /pers. I/ par morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu.

[12.2] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 476.panta pirmo daļu, *likuma tulkojums, kas izteikts kasācijas instances tiesas spriedumā, ir obligāts tiesai, kas šo lietu izskata no jauna.*

Latvijas Republikas Senāts 2019.gada 18.decembra sprieduma 13.punktā atzina, ka /pers. E/ nav prasības tiesību pret apdrošināšanas sabiedrību „QBE Insurance (Europe) Limited" (un tās filiāli) par apdrošināšanas un zaudējumu atlīdzības piedziņu, konstatējot, ka apgabaltiesa nav piemērojusi pareizo tiesību normu šādiem apstākļiem, proti, Civilprocesa likuma 223.panta 2.punktu, kurš noteic tiesas pienākumu izbeigt tiesvedību lietā, ja prasību cēlusi persona, kurai nav prasības tiesības. Arī apelācijas instances tiesa izbeidz tiesvedību šajā pantā paredzētajos gadījumos un kārtībā (Civilprocesa likuma 440.pants).

Ievērojot kasācijas instances tiesas norādīto, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka saskaņā ar Civilprocesa likuma 223.panta 2.punktu un 440.pantu ir izbeidzama tiesvedība /pers. E/ prasībā pret apdrošināšanas sabiedrību „QBE Insurance (Europe) Limited" par apdrošināšanas un zaudējumu atlīdzības piedziņu.

Līdz ar to tiesai nav jāvērtē pēc būtības prasījums piedzīt no apdrošināšanas sabiedrības „QBE Insurance (Europe) Limited" 2012.gada 12.jūnija apdrošināšanas polisē Nr. 810047 norādīto apdrošinājuma summu, par kuru ir apdrošināti pasažieri – 350 000 *euro*, likumiskos procentus par apdrošināšanas atlīdzības samaksas kavējumu 47 166 *euro* un zaudējumu atlīdzību 157 418,10 *euro*, kā arī nav jāvērtē apdrošināšanas sabiedrības „QBE Insurance (Europe) Limited" apelācijas sūdzības argumenti un /pers. E/ pretapelācijas sūdzības argumenti šajā sakarā.

[12.3] 2020.gada 6.oktobrī apdrošināšanas sabiedrība „QBE Insurance (Europe) Limited" tiesā iesniedza pieteikumu par tiesāšanās izdevumu atlīdzināšanu 13 211,28 *euro* apmērā, ko veido valsts nodeva par apelācijas sūdzības iesniegšanu 5 049,28 *euro* un ar lietas vešanu saistītie izdevumi advokāta palīdzības samaksai 8 162 *euro* /4.sēj., l.l.57-60/, kuru esamību apliecina lietā iesniegtie rakstveida pierādījumi /2.sēj., l.l.26-28, 178-179/.

Civilprocesa likuma 41.pantā noteikta kārtība, kādā pusei atlīdzināmi tiesas izdevumi. Saskaņā ar panta pirmo daļu, *pusei, kuras labā taisīts spriedums, tiesa piespriež no otras puses visus tās samaksātos tiesas izdevumus.* Panta otrajā daļā noteikts, ka prasītājs atlīdzina atbildētājam radušos tiesas izdevumus, ja viņš no prasības atsakās. Panta trešajā daļā noteikts, ka tiesa pēc atbildētāja lūguma piespriež no prasītāja atbildētāja samaksātos tiesas izdevumus, ja prasība atstāta bez izskatīšanas.

Civilprocesa likuma 44.pantā noteikta ar lietas vešanu saistīto tiesāšanās izdevumu atlīdzināšana, tostarp, izdevumi advokāta palīdzības samaksai. Saskaņā ar panta trešo daļu, j*a prasība noraidīta, ar lietas vešanu saistītos izdevumus piespriež no prasītāja par labu atbildētājam.*

No minēto normu satura izriet, ka Civilprocesa likums neparedz kārtību, kādā atlīdzināmi tiesas izdevumi un ar lietas vešanu saistītie tiesāšanās

izdevumi situācijā, kad prasītāja ierosinātā tiesvedība tiek izbeigta, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 223.panta 2.punktu un 440.pantu, sakarā ar to, ka prasītājam nav prasības tiesības.

Lūgumu atlīdzināt tiesāšanās izdevumus apdrošināšanas sabiedrība „QBE Insurance (Europe) Limited" pamato ar Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2016.gada 16.oktobra lēmumā lietā Nr. C02061806, SKC–2390/2016 norādīto, ka „judikatūrā ir nostiprināta atziņa, ka likuma nepilnība nevar būt pamats pušu mantisko tiesību aizskārumam. Likumā ir nostiprināts princips, ka prasītājam, kurš nepamatoti ierosinājis strīdu, jāatlīdzina atbildētājam ar lietas vešanu saistītie izdevumi (Civilprocesa likuma 44.panta trešā daļa). Līdz ar to nav pamata prasītāju atbrīvot no to izdevumu atlīdzināšanas, kas otrai pusei radušies sakarā ar šīs lietas vešanu tiesā. Tas neatbilst arī taisnības principam (*sk. Augstākās tiesas Senāta 2002.gada 27.marta lēmumu lietā Nr.SKC-119*).

Līdzīgas atziņas Augstākās tiesas Senāts paudis 2010.gada 22.decembra lēmumā lietā Nr.SKC-1434 un 2012.gada 30.novembra lēmumā lietā Nr.SKC-2151, norādot, ka situācijā, kad Civilprocesa likuma 44.pantā nav reglamentēta ar lietas vešanu saistīto izdevumu atlīdzināšana visos iespējamos tiesvedības procesa pabeigšanas gadījumos, atbildētājam nevar liegt tiesību prasīt atlīdzināt izdevumus, kas viņam radušies sakarā ar lietas vešanu, kaut arī lietā galīgais nolēmums nav spriedums, ar kuru Civilprocesa likumā nav reglamentēta ar lietas vešanu saistīto izdevumu atlīdzināšana visos iespējamos tiesvedības izbeigšanas gadījumos un tiesāšanās izdevumu atlīdzināšanas regulējuma jēgu un mērķi, atzīstams, ka šajā gadījumā likumā ir neapzināts robs, kurš aizpildāms tiesību piemērošanas analoģijas ceļā."

Neskatoties uz minēto, apelācijas instances tiesa uzskata, ka izskatāmajā gadījumā nav pamata atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, kas apdrošināšanas sabiedrībai „QBE Insurance (Europe) Limited" radušies sakarā ar lietas vešanu tiesā. No lietas materiāliem redzams, ka samaksa 8 162 *euro* par juridisko konsultāciju 2015.gada 6.oktobrī ir veikta zvērinātu advokātu birojam „SORAINEN", kas, pamatojoties uz 2015.gada 6.jūlijā un 14.jūlijā izsniegtajām pilnvarām, lietā vienlaikus pārstāv arī atbildētāju SIA „/nosaukums/" /1.sēj., l.l.214, 2.sēj., l.l.18/, pret kuru prasība celta pamatoti.

Saskaņā ar judikatūrā atzīto, Civilprocesa likuma 44.panta trešajā daļā ir noteikts tikai viens gadījums, kad ar lietas vešanu saistītos izdevumus piespriež no prasītāja par labu atbildētājam – ja prasība noraidīta, un minētā tiesību norma nav tulkojama paplašināti. Proti, tā neparedz sadalīt prasību uz atsevišķiem prasības pieteikumā ietvertajiem prasījumiem un piespriest no prasītāja par labu atbildētājam ar lietas vešanu saistītos izdevumus, ja kāds no šiem prasījumiem ir pilnībā noraidīts. *(sk. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2018.gada 28.septembra sprieduma lietā Nr. C27207010, SKC-207/2018 12.1.punktu,* ECLI:LV:AT:2018:0928.C27207010.1.S).

Minētā sprieduma 12.1.punktā arī atzīts, ka „atbilstoši Civilprocesa likuma 33.panta trešās daļas 1.punktam izdevumi par advokāta palīdzību ir ar lietas vešanu saistītie izdevumi. To atlīdzināšana ir reglamentēta šā likuma 44.pantā.

Civilprocesa likuma 44.pantā skaidri noteikts, ka ar lietas vešanu saistītos izdevumus piespriež no atbildētāja par labu prasītājam, ja viņa prasījums ir apmierināts pilnīgi vai daļēji, kā arī tad, ja prasītājs neuztur savus prasījumus sakarā ar to, ka atbildētājs tos pēc prasības iesniegšanas labprātīgi apmierinājis (panta otrā daļa). Tikai tad, ja prasība noraidīta, ar lietas vešanu saistītos izdevumus piespriež no prasītāja par labu atbildētājam (panta trešā daļa). Līdz ar to arī gadījumos, ja tiesa tikai daļēji apmierinājusi prasību un, piemēram, piedzinusi kaut vai naudas izteiksmē pavisam niecīgu summu, atbildētājs nevar prasīt tiesu pārnest izdevumus advokāta atlīdzības samaksai uz prasītāju. Prasības daļējā apmierināšana apstiprina to, ka atbildētājs ir aizskāris prasītāja civilās tiesības un prasītāja vēršanās tiesā ir bijusi pamatota. Tikai prasības noraidīšana pilnībā nozīmē to, ka atbildētājs nebija devis iemeslu prasības celšanai, strīda ierosināšana tiesā atzīstama par nepamatotu un iestājas prasītāja pienākums atlīdzināt atbildētājam ar lietas vešanu saistītos izdevumus (*sk., piemēram, Augstākās tiesas Senāta 2006.gada 20.decembra spriedumu lietā Nr. SKC-709/2006 (C04303403); 2008.gada 6.februāra spriedumu Nr. SKC-56/2008 (C04258105); 2011.gada 30.novembra sprieduma lietā Nr. SKC-252/2011 (C26146907) 10.4.punktu; 2012.gada 7.marta sprieduma lietā Nr. SKC-885/2012 (C04274006) 11.2.punktu; 2013.gada 28.novembra sprieduma lietā Nr. SKC-1770/2013 (C24088610) 5.3.punktu; Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2016.gada 9.jūnija sprieduma lietā Nr. SKC-1817/2016 (C30477014) 17.punktu; 2016.gada 31.augusta sprieduma lietā Nr. SKC-1692/2016 (C31318213) 5.2.punktu; 2016.gada 28.oktobra lēmuma lietā Nr. SKC-2390/2016 (C02061806) 13.punktu*)."

Apelācijas instances tiesas ieskatā, lietā nav nodalāma atlīdzība, ko zvērinātu advokātu birojs „SORAINEN" saņēma vienā maksājumā par apdrošināšanas sabiedrībai „QBE Insurance (Europe) Limited" un SIA „/nosaukums/" sniegto pakalpojumu, līdz ar to šo izdevumu piedziņai no prasītājas nav pamata.

Nav pamata no prasītājas atbildētājas labā piedzīt arī tās samaksātos tiesas izdevumus par valsts nodevu 5 049,28 *euro* sakarā ar apelācijas sūdzības iesniegšanu. Civilprocesa likuma 41.pantā nav paredzēta tiesas izdevumu atlīdzināšana situācijā, kad apelācijas instancē tiesvedība tiek izbeigta, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 223.panta 2.punktu un 440.pantu, jo prasītāja nevar būt atbildīga par tiesas kļūdu, pieņemot nepareizu nolēmumu, proti, nepamatoti apmierinot prasību pret tādu personu, pret kuru prasītājam nav prasījuma tiesību.

[12.4] Tā kā lietā ir nodibināta /pers. E/ prasības tiesību neesamība pret apdrošināšanas sabiedrību „QBE Insurance (Europe) Limited", bet prasījums par apdrošināšanas līgumā norādītās apdrošinājuma summas 350 000 *euro* piedziņu ir celts vienīgi pret apdrošināšanas sabiedrību, apelācijas instancē jāvērtē /pers. E/ prasība pret SIA „/nosaukums/" par zaudējumu atlīdzību 157 418,10 *euro* un morālā kaitējuma atlīdzību 50 000 *euro*.

Līdz ar to lietā nav nozīmes pārējiem apdrošināšanas sabiedrības „QBE Insurance (Europe) Limited" apelācijas sūdzības argumentiem un /pers. E/ pretapelācijas sūdzības argumentiem, ar kuriem prasītāja mēģina pamatot savas tiesības uz visu apdrošinājuma summu.

[12.5] Apelācijas instancē nav apstrīdēti šādi pirmās instances tiesas lietā nodibinātie fakti.

2012.gada 13.novembrī plkst. 15:23 pārbaudes lidojuma laikā ar SIA „/nosaukums/" piederošu gaisa kuģi TECNAM 2006T, Garkalnes novadā notika nelaimes gadījums aviācijā, kura rezultātā gāja bojā eksaminētājs /pers. AH/ un prasītājas dēls /pers. M/, kurš kārtoja lidojuma eksāmenu.

Transporta nelaimes gadījumu un incidentu izmeklēšanas birojs (TNGIIB) izmeklēja nelaimes gadījumu un sagatavoja nobeiguma ziņojumu Nr.4-02-9/2012 (4-2014). Atzinumā kā aviācijas nelaimes gadījuma cēloņi norādīti vairāki faktori, t.sk., ka nevar izslēgt situāciju, kas radusies viena dzinēja atteices gadījumā, vai, ja to apzināti ir izslēdzis eksaminētājs vai pilots kļūdas dēļ, kad pēkšņi radās asimetrisks lidojums, ar gravitācijas centru tālu priekšgalā. Tāpat izmeklēšana nevar izslēgt situāciju, ka pretendents zināma psiholoģiskā stresa situācijā, kas radies pārbaudes dēļ, prasmju pārbaudes lidojumam pieņemot ekstremālus apstākļus un demonstrējot darbības saskaņā ar viena dzinēja atteices uzdevumu, veica šīs darbības nepareizi, nepareizā secībā, veicot kontroles pasākumus bez pienācīgas koordinēšanas, identificēja dzinēja atteici pārāk vēlu vai nejauši izslēdza dzinēju Nr.2. Nevar izslēgt cilvēcisko faktoru, to, ka eksaminētāja psiholoģiskā trauma varētu būt par iemeslu zināmām koncentrēšanās spējām un lēnai reakcijai nestandarta situācijā, veicot lidojuma prasmju pārbaudi.

Ziņojumā norādīts uz aviācijas negadījumu veicinošiem cēloņiem – izmantotā gaisa kuģa specifisko smaguma centra izvietojumu un faktu, ka bagāžas nodalījumā nav papildu balasta.

Atbilstoši atzinumā norādītajam, tās mērķis ir novērst nelaimes gadījumus un incidentus nākotnē, nevis noteikt vainīgo vai likt uzņemties atbildību, bet nepieciešamības gadījumā izstrādāt drošības rekomendācijas. Drošuma izmeklēšana notiek neatkarīgi, atsevišķi un neskar jebkādas tiesas vai administratīvas procedūras vainas noteikšanai, vai atbildības uzlikšanai.

Atzinumā nav identificēts viens konkrēts nelaimes gadījuma cēlonis, kas norādītu uz nelaimes gadījuma izraisītāju un atzītu kādas personas vainu. /pers. E/ ir /pers. M/ mantiniece.

Minētie fakti apelācijas instances tiesai saskaņā ar Civilprocesa likuma 430.panta trešo daļu nav jāpārbauda, jo apelācijas sūdzībā tie netiek apstrīdēti.

[12.6] Izskatāmajā lietā kasācijas instances tiesas sprieduma 14.3.punktā norādīts, ka prasītāja jauc tās tiesību normas, kas piemērojamas SIA „/nosaukums/" kā gaisa kuģa ekspluatantei, ar tām tiesību normām, kas piemērojamas tikai gaisa pārvadātājiem. Apgabaltiesa pamatoti atzinusi, ka SIA „/nosaukums/" nav gaisa pārvadātāja, bet ir gaisa kuģa ekspluatante, [..]. Regula Nr. 889/2002 atbildības apjomu un neapstrīdamu izmaksājamu kompensāciju 100 000 SDR (aptuvena summa vietējā valūtā) pasažiera nāves gadījumā noteic tikai gaisa pārvadātājiem, un šī Regula nav piemērojama gaisa kuģu ekspluatantiem. Šāda atziņa izriet arī no Eiropas Savienības Tiesas judikatūras *(sk. Eiropas Savienības Tiesas 2015.gada 9.septembra spriedumu lietā Pruller-Frey, C-240/14, ECLI:EU:C:2015:567, jo īpaši tā 33.punktu).*

Sprieduma 15.2.punktā Senāts norāda, ka SIA „/nosaukums/" atbildība par aviokatastrofas rezultātā sakarā ar eksaminējamā nāvi nodarīto kaitējumu ir saistīta ar tās īpašumā esošā gaisa kuģa kā paaugstinātas bīstamības avota darbību. Tādēļ SIA „/nosaukums/" atbildības par eksaminējamā nāvi novērtēšanai ir piemērojamas Civillikuma 19. nodaļas Pirmās apakšnodaļas „Prasījumi personisku aizskārumu dēļ" I. sadaļas „Atlīdzība par miesas bojājumiem" normas.

Saskaņā ar Civillikuma 2347.panta otro daļu, *tam, kura darbība saistīta ar paaugstinātu bīstamību apkārtējiem (transports, uzņēmums, būvniecība, bīstamas vielas u.tml.), ir jāatlīdzina zaudējumi, ko nodarījis paaugstinātas bīstamības avots, ja viņš nepierāda, ka zaudējums radies nepārvaramas varas dēļ, ar paša cietušā nodomu vai viņa rupjas neuzmanības dēļ. [..]*

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departaments 2015.gada 5.marta spriedumā lietā Nr. SKC-250/2015 norādījis, ka Civillikuma 2347.panta otrā daļa paredz īpašus noteikumus par zaudējumu atlīdzību, ko izraisījis paaugstinātas bīstamības avots. Tiesību doktrīnā atzīts, ka šie īpašie noteikumi galvenokārt attiecas uz vainojamības nozīmi prasījumos personisku aizskārumu gadījumā un nosaka atbildību neatkarīgi no vainas, ko dēvē par stingro atbildību (angļu val. – *strict liability*).

Paaugstinātas bīstamības avota tiesiskais valdītājs atbild par zaudējumiem visos gadījumos, izņemot gadījumus, kad viņš spēj pierādīt, ka zaudējums radies 1) nepārvaramas varas dēļ, 2) ar paša cietušā nodomu vai 3) cietušā rupjas neuzmanības dēļ. Jāsecina, ka atbildība iestājas neatkarīgi no vainas konstatēšanas. Ir jāpēta nevis vaina, bet gan tas, vai ir kāds no trim norādītajiem apstākļiem, kas atbrīvo no atbildības *(sk. K. Torgāns. Saistību tiesības. Mācību grāmata. -Rīga; Tiesu namu aģentūra, 2014, 499., 501.lpp.).*

Ievērojot minēto, secināms, ka paaugstinātas bīstamības avota īpašnieks atbild par zaudējumiem visos gadījumos, izņemot gadījumus, kad viņš spēj pierādīt, ka zaudējums radies nepārvaramas varas dēļ, ar paša cietušā nodomu vai cietušā rupjas neuzmanības dēļ.

[12.7] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 93.panta pirmo daļu, *katrai pusei jāpierāda tie fakti, uz kuriem tā pamato savus prasījumus vai iebildumus. Prasītājam jāpierāda savu prasījumu pamatotība. Atbildētājam jāpierāda savu iebildumu pamatotība.*

Civilprocesa likuma 97.panta pirmā daļa noteic, ka *tiesa novērtē pierādījumus pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatota uz tiesas sēdē vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un dzīvē gūtiem novērojumiem.*

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 97.panta otro daļu, *nekādiem pierādījumiem nav iepriekš noteikta spēka, kas saistītu tiesu.*

Ievērojot minēto normu saturu, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka SIA „/nosaukums/" lietā nav iesniegusi pierādījumus, kas to atbrīvotu no atbildības par zaudējumiem, proti, ka nelaimes gadījums aviācijā būtu radies nepārvaramas varas dēļ, ar paša cietušā nodomu vai cietušā rupjas neuzmanības dēļ.

Kā norādīts sprieduma 12.5.punktā, nelaimes gadījuma izmeklēšanu veica Transporta nelaimes gadījumu un incidentu izmeklēšanas birojs un tā nobeiguma ziņojumā Nr.4-02-9/2012 (4-2014) nav iespējams identificēt vienu konkrētu nelaimes gadījuma cēloni, kas norādītu uz nelaimes gadījuma izraisītāju un atzītu kādas personas vainu. Nekādi citi ticami rakstveida pierādījumi par nelaimes gadījuma cēloni lietā nav iesniegti.

Neatkarīgi no vainojamas rīcības konstatēšanas, SIA „/nosaukums/" kā paaugstinātas bīstamības avota īpašnieks saskaņā ar Civillikuma 2347.panta otro daļu ir atbildīga par prasītājai nodarītajiem zaudējumiem.

[12.8] Civillikuma 1770.pants noteic, ka *ar zaudējumu jāsaprot katrs mantiski novērtējams pametums*.

Šīs tiesību normas izpratnē ar zaudējumiem saprot jebkādu mantas samazinājumu, zudumu vai bojājumu, kā arī citas mantiski novērtējamas tiesību aizskāruma sekas. Jēdziens „zaudējumi" neietver nemantisko (morālo) kaitējumu *(sk. K. Torgāns. Saistību tiesības. Mācību grāmata. - Rīga; Tiesu namu aģentūra, 2014, 207.lpp.).*

Civillikuma 1771.pants noteic, ka *zaudējums var būt vai nu tāds, kas jau cēlies, vai tāds, kas vēl stāv priekšā.*

Atbilstoši Civillikuma 1772.pantam, *jau cēlies zaudējums var būt cietušā tagadējās mantas samazinājums; pirmajā gadījumā tas dod tiesību uz atlīdzību, bet otrajā – uz nodrošinājumu.*

Civillikuma 1778.pantā noteikts, ka *prasīt zaudējumu atlīdzību var tiklab pats cietušais, kā arī viņa mantinieki.*

Atbilstoši Civillikuma 1779.pantam, *katram ir pienākums atlīdzināt tos zaudējumus, ko viņš ar savu darbību vai bezdarbību nodarījis.*

Kā norādīts sprieduma 12.7.punktā, SIA „/nosaukums/" ir atbildīga par prasītājai nodarītajiem zaudējumiem kā paaugstinātas bīstamības avota īpašnieks, neatkarīgi no vainojamas rīcības konstatēšanas.

[12.9] Saskaņā ar prasības pieteikumā norādīto, prasītājai nodarīti zaudējumi 157 418,10 *euro* (ja zaudējumos tiek ieskaitīta pretendenta sagaidāmā alga) vai 43 949,43 *euro* (ja zaudējumos tiek ieskaitīta pretendenta alga par iepriekšējo periodu), un tos veido: pašas prasītājas ārstniecības izdevumi 695,76 *euro*; dēla apbedīšanas izdevumi, tostarp par bērēm un bēru mielastu 2012.gada 18.novembrī 3 542,33 *euro*; izdevumi par bēru mielastu 40. dienā pēc nāves 1 598,91 *euro* un bēru mielastu 2013.gada 10.novembrī 2 028,02 *euro*; izdevumi par kapu labiekārtošanu 955,10 *euro*; prasītājas ceļa izdevumi 2012.gada novembrī un decembrī 510 *euro* un uzturēšanās izdevumi 273 *euro*, lai saņemtu dēla mantas, noformētu transportēšanai nepieciešamos dokumentus, saņemtu dēla līķi un uzstādītu aviokatastrofas vietā krustu; dēla samaksātie naudas līdzekļi SIA „/nosaukums/" par mācībām 16 621,98 *euro*; dēla darba alga par trim gadiem 131 193 *euro*, ja viņš strādātu par pilotu un saņemtu darba algu; dēla darba alga par trim gadiem vismaz 17 724,33 *euro*, ja viņš nestrādātu par pilotu.

Apelācijas instancē papildus tiek prasīti zaudējumi, ko veido izdevumi par memoriālā kompleksa projektēšanu un uzstādīšanu dēla kapa vietā, kas prasītājai kopā izmaksājusi 10 496,57 *euro* /4.sēj., l.l.8-45, 65/.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 418.panta pirmo daļu, *apelācijas sūdzībā nedrīkst grozīt prasības priekšmetu vai pamatu, ietvert jaunus prasījumus, kas nav celti pirmās instances tiesā.*

Tiesas kolēģija uzskata, ka prasījums par memoriālā kompleksa projektēšanas un uzstādīšanas izmaksām 10 496,57 *euro* apelācijas instancē nav

vērtējams. Pirmās instances tiesā šāda prasība nav pieteikta un tiesa to nav vērtējusi. No tiesā iesniegtajiem rakstveida pierādījumiem redzams, ka šie izdevumi pamatā radušies jau pēc sprieduma taisīšanas un apelācijas sūdzības iesniegšanas. Līdz ar to tas ir jauns prasījums, kas nevar tikt atzīts par prasījuma precizēšanu, ko pieļauj Civilprocesa likuma 418.panta otrās daļas 1.punkts, vai pieaugumu, ko pieļauj Civilprocesa likuma 418.panta otrās daļas 3.punkts

[12.10] Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka pašas prasītājas ārstniecības izdevumi 695,76 *euro* no atbildētājas SIA „/nosaukums/" tiek prasīti nepamatoti.

Saskaņā ar Civillikuma 2350.pantu, *kas vainīgs kāda cilvēka nāvē, tam jāatlīdzina mirušā mantiniekiem ārstēšanas un apbedīšanas izdevumi.*

Normā ietvertie ārstēšanās izdevumi attiecas vienīgi uz pašu mirušo personu, proti, /pers. M/, kura ārstēšanai izdevumu nebija, jo viņa nāve iestājās negadījuma brīdī. Atsaucoties uz šo normu, prasītāja kā mirušā mantiniece nevar prasīt atlīdzināt izdevumus par medikamentiem un ārstniecības procedūrām, kas viņai radās sakarā ar veselības problēmām, kuras izraisīja dēla nāve.

[12.11] Pamatojoties uz Civillikuma 2350.pantu, prasības summu veido /pers. M/ apbedīšanas izdevumi par bērēm un bēru mielastu 2012.gada 18.novembrī 3 542,33 *euro*, par bēru mielastu 40. dienā pēc nāves 1 598,91 *euro* un bēru mielastu 2013.gada 10.novembrī 2 028,02 *euro*, kopā 7 169,26 *euro*, kā arī izdevumi par viņa kapa labiekārtošanu 955,10 *euro*, pavisam 8 124,36 *euro*.

No lietas materiāliem redzams, ka izdevumus par bērēm un bēru mielastu 2012.gada 18.novembrī 3 542,33 *euro* un par bēru mielastu 40. dienā pēc nāves 1 598,91 *euro*, kopā 5 141,24 *euro* apmērā, SIA „/nosaukums/" prasītājai atlīdzināja 2015.gada 16.oktobrī, t.i. jau pēc prasības celšanas, ieskaitot naudas līdzekļus viņas norēķinu kontā, ko pierāda lietā iesniegtā bankas izdruka /2.sēj., l.l.52-54/, par naudas saņemšanu lietā strīds nepastāv. Šāda atbildētājas rīcība atbilst Civillikuma 2350.pantā noteiktajam pienākumam atlīdzināt mirušā mantiniekam apbedīšanas izdevumus.

Saskaņā ar tiesību teorijā atzīto, apbedīšanas izdevumos var tikt iekļauti mirušā apģērbšanas, zārka iegādāšanas, transporta, apbedīšanas ceremonijas pakalpojumu (kapsētas nodeva, kapa izrakšana, mirušā kremēšana un pīšļu transportēšana, mūzika u.tml.), bēru mielasta un citi izdevumi. Tiesām, nosakot atlīdzību par apbedīšanas izdevumiem, ir jāņem vērā, cik tie ir saprātīgi, kā arī samērīgi ar mirušā finansiālajām iespējām. Grezna un dārga memoriāla uzstādīšana, pat, ja šāda iespēja ir, nevar tikt uzskatīta par saprātīgu. (*skat. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri: Ceturtā daļa. Saistību tiesības. Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. – R.: Mans Īpašums, 1998, 688 lpp, 631.lpp*).

Kā atzīts Augstākās tiesas Senāta 2002.gada 3.septembra lēmumā krimināllietā Nr. SKK-01-253/02, izvērtējot apbedīšanas izdevumus, tiesai jāievēro sabiedrībā pieņemtās un sadzīvē nostiprinātās apbedīšanas tradīcijas, pie kurām pieskaitāma gan apbedīšana, gan bēru mielasts, kapa kopiņas izveidošana un sakārtošana, gan piemiņas plāksnes vai kapa pieminekļa izgatavošana.

Apelācijas instances tiesa ņem vērā, ka SIA „/nosaukums/" 2012.gada 15.novembrī apmaksāja /pers. M/ pīšļu repatriāciju no Rīgas uz Krieviju Ls 1 009,24 apmērā, kas atbilst 1 436,02 *euro*, ko pierāda lietā iesniegtais maksājuma dokuments /1.sēj., l.l.212/.

Ievērojot minēto, Civillietu tiesas kolēģija uzskata, ka SIA „/nosaukums/" ir izpildījusi ar Civillikuma 2350.pantu noteikto pienākumu atlīdzināt prasītājai kā mirušā mantiniecei apbedīšanas izdevumus.

[12.12] Uz atbildētāju nevar attiecināt izdevumus, kas prasītājai radās par bēru mielastu 2013.gada 10.novembrī 2 028,02 *euro* apmērā, t.i. gadu pēc /pers. M/ nāves. Šis mielasts vērtējams kā piemiņas pasākums, nevis kā nepieciešamie apbedīšanas izdevumi, piemiņas mielastu prasītāja organizēja pēc savas brīvas izvēles un tas neatbilst sabiedrībā nostiprinātajām apbedīšanas tradīcijām.

Uz SIA „/nosaukums/" nevar attiecināt arī prasītājas ceļa izdevumus 2012.gada novembrī un decembrī 510 *euro* un uzturēšanās izdevumus 273 *euro*, kas saskaņā ar prasības pieteikumā norādīto, viņai radušies, lai saņemtu dēla mantas, noformētu transportēšanai nepieciešamos dokumentus, saņemtu dēla līķi un uzstādītu aviokatastrofas vietā krustu.

Ievērojot apstākli, ka atbildētāja apmaksāja /pers. M/ pīšļu repatriāciju, nav pamata prasītājai atmaksāt izdevumus par uzturēšanos Latvijā no 2012.gada 28.decembra līdz 2013.gada 6.janvārim. Prasītājas iesniegtie maksājumus apliecinošie dokumenti par aviobiļetes un dzīvokļa īres apmaksu /1.sēj., l.l.134-139/ attiecas uz laika periodu pēc /pers. M/ pīšļu repatriācijas no Rīgas, līdz ar to tie nepierāda prasību.

Prasītājai nav atlīdzināmi arī 50 *euro*, kas 2012.gada 29.decembrī samaksāti par krustu un plāksnīti /1.sēj., l.l.140/, ko saskaņā ar prasības pieteikumā norādīto, /pers. E/ uzstādījusi aviokatastrofas vietā, jo šāda personas nāves vietas iezīmēšana neatbilst Latvijas Republikā sabiedrībā nostiprinātajām apbedīšanas tradīcijām.

[12.13] Prasības pieteikumā norādīts, ka prasītājai bija izdevumi par dēla kapa labiekārtošanu 955,10 *euro* apmērā, kurus /pers. E/ pierāda ar prasības pielikumā Nr.11 pievienotajiem rakstveida pierādījumiem /1.sēj., l.l.126-132/. Faktiski šajā pielikumā atrodas veikalu čeku kopijas par kopējo summu 690,74 *euro*, kurām atbilstoši Civilprocesa likuma 13.panta otrās daļas noteikumiem nav pievienots noteiktā kārtībā apliecināts tulkojums valsts valodā.

Pielikumā Nr.9 iesniegtas dokumentu kopijas, ko prasītāja norāda kā apbedīšanas izdevumus, bet faktiski tur atrodas valsts valodā neiztulkotu čeku kopijas, kas apliecina norēķinu par kapsētas labiekārtošanu 2014.gada 15.augustā par summu 156,83 *euro* un par preču iegādi kapu labiekārtošanai 2015.gada 9.maijā par summu 26,49 *euro*, 28,02 *euro* un 11,454 *euro* un 2015.gada 11.maijā attiecīgi par 9,40 *euro*.

Juridiskajā literatūrā atzīts, ka lietā nozīmīgus faktus un apstākļus, pamatojoties uz iesniegtajiem pierādījumiem, konstatē tiesa. Turklāt tiesai jāizvērtē pierādījumu izcelšanās veids, noformulēšanas kārtība, pierādījumu attiecināmība, pieļaujamība u.c. likuma prasības (*skat. A. Līcis. Prasības tiesvedība un pierādījumi. Prof. K. Torgāna zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu nama aģentūra, 2003, 64.-65.lpp.*).

Civilprocesa likuma 95.panta pirmā daļa nosaka, ka *tiesa pieļauj tikai likumā noteiktos pierādīšanas līdzekļus.*

Ievērojot teikto, Civillietu tiesas kolēģija uzskata, ka prasītājas iesniegtās čeku kopijas, kurām nav pievienots noteiktā kārtībā apliecināts tulkojums valsts valodā, nav likumā noteikts pierādīšanas līdzeklis un tāpēc nevar tikt vērtētas kā rakstveida pierādījums Civilprocesa likuma 110.-111.panta izpratnē. Bez tam, apbedīšanas izdevumus, par kuriem pierādījumi iesniegti pielikumā Nr.9 , SIA „/nosaukums/" prasītājai atlīdzināja 2015.gada 16.oktobrī 5 141,24 *euro* apmērā.

[12.14] Saskaņā ar /pers. E/ norādīto, prasības summa ietver arī dēla samaksātos naudas līdzekļus SIA „/nosaukums/" par mācībām 16 621,98 *euro* apmērā, ko prasītāja pierāda ar prasības pielikumā Nr.13 esošajiem rakstveida pierādījumiem /1.sēj., l.l.141-176/.

No šiem dokumentiem redzams, ka laikā no 2011.gada aprīļa /pers. M/ veicis dažādus maksājumus Civilās aviācijas aģentūrai; 2012.gada 15.martā veicis maksājumu AVIO SERVICES SIA par izglītību 5 000 *euro*, bet laikā no 2012.gada 18.jūnija līdz 1.novembrim veicis maksājumus SIA „/nosaukums/" par kopējo summu 9 895 *euro*.

Lietā nav strīda par faktu, ka SIA „/nosaukums/" kā sertificēta pilotu skola nodrošināja pretendentam mācību kursu iziešanu un pielaida viņu kārtot

eksāmenu komercpilota licences un citu licenču saņemšanai. Apstāklis, ka /pers. M/ praktisko eksāmenu nenokārtoja, pats par sevi nenozīmē, ka atbildētāja nebūtu sniegusi savu pakalpojumu – nodrošināt pretendenta apmācību, vai šo pakalpojumu būtu sniegusi nepietiekošā kvalitātē.

Kaut arī /pers. E/ pretapelācijas sūdzībā apgalvo, ka Transporta nelaimes gadījumu izmeklēšanas biroja atzinumā Nr.4-02-9/2012 (4-2014) ietverti fakti un secinājumi par SIA „/nosaukums/" prettiesisku rīcību, kas izpaužas kā nekvalitatīvi organizēts mācību process, iekšējās kontroles neesamība, balasta neiekraušana gaisa kuģa bagāžas nodalījumā, pretendenta prasmju kļūdaina vērtēšana, kļūdu un pārkāpumu pielaišana mācību procesā, eksaminētāja nenodrošināšana, kurš spēj novērst aviokatastrofu u.c., Civillietu tiesas kolēģija šādam viedoklim nevar piekrist un vērtē šos apgalvojumus kā prasītājas subjektīvu atzinuma iztulkošanu, kas ir pretrunā ar atzinuma saturu un secinājumiem.

Pretēji prasītājas apgalvotajam, izmeklēšanas biroja atzinumā nav konstatēti konkrēti pārkāpumi SIA „/nosaukums/" darbībā, organizējot mācību procesu pilotu apmācībai, un šajā atzinumā nav identificēti konkrēti nelaimes gadījuma cēloņi, kas norādītu uz nelaimes gadījuma izraisītāju un atzītu kādas personas vainu.

Līdz ar to lietas apstākļiem neatbilstošs ir prasītājas viedoklis, ka Transporta nelaimes gadījumu izmeklēšanas biroja atzinumā Nr.4-02-9/2012 (4-2014) konstatētie fakti norāda uz SIA „/nosaukums/" rupju neuzmanību vai bezdarbību.

Ievērojot minēto, lietā nav konstatējami priekšnoteikumi zaudējumu atlīdzināšanas pienākumam, ko noteic Civillikuma 1779.pants, proti, SIA „/nosaukums/" prettiesiska vainojama darbība (bezdarbība), kas nepamatoti aizskar personas subjektīvās tiesības; zaudējumu vai kaitējuma fakts kā mantiska rakstura negatīvās sekas; cēloniskais sakars starp personas darbībām un reālajām sekām.

Prasītāja nav norādījusi tiesību normu, kas noteic viņas kā pretendenta mantinieces tiesības atprasīt no SIA „/nosaukums/" apmācībai saņemtos naudas līdzekļus. Bez tam, no prasības summā norādītajiem 16 621,98 *euro* atbildētāja ir saņēmusi tikai 9 895 *euro*, kas izlietoti mācību procesa nodrošināšanai, līdz ar to šos naudas līdzekļus nevar kvalificēt kā zaudējumus.

[12.15] Atsaucoties uz Civillikuma 1778.pantu, /pers. E/ prasības summā iekļāvusi dēla darba algu par trim gadiem 131 193 *euro*, ja viņš strādātu par pilotu un saņemtu darba algu; vai dēla darba algu par trim gadiem vismaz 17 724,33 *euro*, ja viņš nestrādātu par pilotu. Arī šo prasījumu apelācijas instances tiesa uzskata par nepamatotu.

Pēc būtības prasījums ir par atrauto peļņu nesaņemtās darba algas veidā, kas atbilst Civillikuma 2348.pantam un paredz vainīgajam atlīdzināt cietušajam to peļņu, kas viņam tiktu atrauta turpmāk gadījumā, *ja tāds miesas bojājums padara cietušo uz visiem laikiem nespējīgu turpināt savu amatu un laupa viņam iespēju kā citādi pelnīties, [..]*.

Saskaņā ar Civillikuma 2347.panta pirmo daļu, *ja kāds ar darbību, par ko viņš ir vainojams un kas ir prettiesīga, nodara otram miesas bojājumu, tad viņam jāatlīdzina tam ārstēšanās izdevumi un bez tam, pēc tiesas ieskata, varbūtēja atrautā peļņa, un atlīdzība (mantiska kompensācija) par morālo kaitējumu.*

Civillikums paredz atšķirīgu zaudējumu atlīdzināšanas pamatu atkarībā no nodarījuma sekām: cietušajam ir nodarīti miesas bojājumi (Civillikuma 2347.panta pirmā daļa); miesas bojājumi padara cietušo uz visiem laikiem nespējīgu turpināt savu amatu un laupa viņam iespēju kā citādi pelnīties (Civillikuma 2348.pants); miesas bojājumu sekas ir sakropļojums vai izķēmojums (Civillikuma 2349.pants); miesas bojājumu sekas ir cilvēka nāve (Civillikuma 2350., 2351.pants).

Tiesību doktrīnā atzīts, ka tikai un vienīgi cilvēka nonāvēšana skar apgādājamos un mantiniekus. (*skat. K. Torgāns. Saistību tiesības. II daļa. Mācību grāmata. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2008, 359 lpp, 278.-279.lpp*).

Zaudējumu atlīdzības pienākumu cietušā nāves gadījumā nosaka Civillikuma 2350.pants (ārstēšanās un apbedīšanas izdevumi) un 2351.pants (uzturēšanas pienākums). /pers. E/ neprasa no SIA „/nosaukums/" uzturēšanas pienākumu, tādēļ Civillikuma 2351.pants strīdā nav piemērojams un uz šā pamata prasījums par nesaņemto darba algu nav apspriežams.

Prasītāja nepamatoti uzskata, ka cietušā nāves gadījumā viņai kā mantiniecei ir tiesības saņemt to zaudējumu atlīdzību, ko Civillikums paredz gadījumā, ja cietušais paliek dzīvs, bet nespējīgs gūt ienākumus (2348.pants).

Arī attiecībā uz šo prasījumu tiesa nekonstatē Civillikuma 1779.pantā noteiktos priekšnoteikumus zaudējumu atlīdzināšanas pienākumam, proti, cēlonisko sakaru starp SIA „/nosaukums/" prettiesisku darbību (bezdarbību) un pretendenta kā pilota nesaņemto algu, ja viņš strādātu kā pilots, vai vispār strādātu.

Saskaņā ar Civillikuma 1787.pantu, *aprēķinot atrauto peļņu, nav jāņem par pamatu tikai varbūtības, bet nedrīkst būt šaubu vai vismaz jābūt pierādītam līdz tiesisku pierādījumu paticamības pakāpei, ka šāds pametums cēlies, tieši vai netieši (1773.p.), no tās darbības vai bezdarbības, ar ko zaudējums nodarīts.*

Iespējamā darba alga par trim gadiem nākotnē, kā aprēķinājusi prasītāja, ir balstīta tikai uz viņas pašas subjektīvu pieņēmumu, varbūtību, ka dēls strādās aviokompānijā vai vispār strādās. Šāds prasījums nav tiesiski pamatots ar tiesību aizskārumu un neietilpst arī mantojuma masā, bet trīs gadu termiņš saskaņā ar Civilprocesa likuma 35.panta pirmās daļas 5.punktu ir prasības summas aprēķina pamatā, lai noteiktu maksājamo valsts nodevu prasībās par beztermiņa vai mūža maksājumiem un devumiem.

[12.16] Ievērojot iepriekš minēto, zaudējumu piedziņai no SIA „/nosaukums/ 157 418,10 *euro* (ja zaudējumos tiek ieskaitīta pretendenta sagaidāmā alga) vai 43 949,43 *euro* (ja zaudējumos tiek ieskaitīta pretendenta alga par iepriekšējo periodu) nav tiesiska pamata un līdz ar to pretapelācijas sūdzība šajā daļā ir noraidāma.

[12.17] Daļēji pamatota ir /pers. E/ prasība pret SIA „/nosaukums/" par morālā kaitējuma atlīdzību, ko prasītāja novērtējusi vismaz 50 000 *euro* apmērā, un ko SIA „/nosaukums/" atzīst 30 000 *euro* apmērā. Prasības daļēja atzīšana saskaņā ar Civilprocesa likuma 164.panta pirmo daļu noformēta atsevišķā tiesas sagatavotā apliecinājumā, kuru parakstījis atbildētājas pilnvarotais pārstāvis /4.sēj., l.l.64/.

Saskaņā ar Civillikuma 1635.pantu, *katrs tiesību aizskārums, tas ir, katra pati par sevi neatļauta darbība, kuras rezultātā nodarīts kaitējums (arī morālais kaitējums), dod tiesību cietušajam prasīt apmierinājumu no aizskārēja, ciktāl viņu par šo darbību var vainot.*

Ar morālo kaitējumu jāsaprot fiziskas vai garīgas ciešanas, kas izraisītas ar neatļautas darbības rezultātā nodarītu cietušā nemantisko tiesību vai nemantisko labumu aizskārumu. Atlīdzības apmēru par morālo kaitējumu nosaka tiesa pēc sava ieskata, ņemot vērā morālā kaitējuma smagumu un sekas.

Ja šā panta otrajā daļā minētā neatļautā darbība izpaudusies kā noziedzīgs nodarījums pret personas dzīvību, veselību, tikumību, dzimumneaizskaramību, brīvību, godu, cieņu vai pret ģimeni, vai nepilngadīgo, pieņemams, ka cietušajam šādas darbības rezultātā ir nodarīts morālais kaitējums. Citos gadījumos morālais kaitējums cietušajam jāpierāda.

Civillikuma 1635.pantā noteiktais attiecas uz paaugstinātas bīstamības avota vadītāja atbildību, neatkarīgi no paaugstinātas bīstamības avota īpašnieka vainas, jo saskaņā ar judikatūrā atzīto, tiesības uz atlīdzību par morālo kaitējumu cietušajam ir katra tiesību aizskāruma gadījumā, tostarp arī par nodarījumiem pret veselību (piemēram, miesas bojājumi). Civillikuma 1635.pantā noteiktais attiecināms arī uz paaugstinātas bīstamības avota valdītāja

atbildību, kaut arī līdz 2013.gada 1.janvārim Civillikuma 2347.pantā nebija norāde par atlīdzības par morālo kaitējumu piedziņu. (*skat. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2013.gada 6.februāra sprieduma lietā Nr. SKC-549/2013 2.tēzi*).

[12.18] Fakts, ka bērna nāve mātei rada neizmērojamas morālas ciešanas, ir vispārzināms, tāpēc saskaņā ar Civilprocesa likuma 96.panta pirmo daļu nav jāpierāda, ka /pers. E/ ar dēla nāvi ir nodarīts morālais kaitējums, kas radīja viņai tiesības prasīt atbilstošu apmierinājumu no SIA „/nosaukums/" kā paaugstinātās bīstamības avota īpašnieces saskaņā ar Civillikuma 1635. un 2347.pantu.

Saskaņā ar Civillikuma 1635.panta otrās daļas otro teikumu, atlīdzības apmēru par morālo kaitējumu nosaka tiesa pēc sava ieskata, ņemot vērā morālā kaitējuma smagumu un sekas.

Vienotas likmes, uz kuru pamata noteikt atlīdzību par morālo kaitējumu, nepastāv, tāpēc atlīdzības apmērs nosakāms katrā konkrētā gadījumā pēc tiesas ieskata, vadoties no taisnības apziņas un vispārīgiem tiesību principiem, kā to paredz Civillikuma Ievada daļas 5.pants.

Tā kā Latvijā nav vienotas tiesu prakses par morālā kaitējuma atlīdzības apmēra noteikšanas metodiku, Augstākās tiesas Senāts jau 2009.gada 16.decembra spriedumā lietā Nr. SKC-579 ir norādījis, ka, izlemjot jautājumu par atlīdzības apmēru, ir pieļaujams vadīties no Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma noteikumiem kā kritērija atlīdzības apmēra noteikšanai. Minētais neizslēdz arī citu apstākļu vērtēšanu (*skat. Senāta 2012.gada 19.septembra spriedumu lietā SKC-823*).

Kritēriji morālā kaitējuma noteikšanai ir paredzēti Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.panta pirmajā daļā un tie ir: tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgums; konkrētā aizskāruma smagums; iestādes rīcības tiesiskais un faktiskais pamatojums un motīvi; cietušā rīcība un līdzatbildība; citi konkrētajā gadījumā būtiski apstākļi.

Tiesības uz dzīvību ir katra demokrātiskās sabiedrības cilvēka nozīmīgākā tiesība. Cilvēkam ir vajadzīgas tiesības uz dzīvību, lai viņš varētu baudīt visas pārējās cilvēka tiesības un cilvēka cieņu. Visā cilvēka dzīvības esamības laikā nevienam cilvēkam nav tiesības šo dzīvību iznīcināt.

Saskaņā ar Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.panta ceturto daļu, kas regulē nemantiskā kaitējuma atlīdzinājuma noteikšanu, *[..] ja nodarīts kaitējums dzīvībai vai sevišķi smags kaitējums veselībai, maksimālais atlīdzības apmērs var būt līdz 30 000 euro.*

[12.19] /pers. E/ ir tiesības uz maksimālo morālo kompensāciju, kas ar tiesas nolēmumiem tiek piešķirta salīdzināmos gadījumos. Morālā kaitējuma kompensācijas noteikšanā sevišķa nozīme ir kompensācijai, kas noteikta citos (jo sevišķi – salīdzināmos) gadījumos. Salīdzināmos gadījumos atlīdzinājumam ir jābūt līdzīgam, bet atšķirīgos gadījumos – atšķirīgam. Šī prasība izriet no tiesiskās vienlīdzības principa.

Par salīdzināmiem ar šo gadījumu uzskatāmi gadījumi, kad morālā kaitējuma kompensācija piešķirta bojā gājušo personu ģimenei (vecākam, bērnam, laulātam).

Tā piemēram, apstākļu ziņā līdzīgā civillietā Nr. C04302407 (identiski civillietā Nr. C04255508) Nacionālo bruņoto spēku (NBS) Speciālo uzdevumu vienībā notika izpletņlēkšanas praktiskās nodarbības, kuru laikā gāja bojā NBS seržants, kas bija prasītājas laulātais un prasītāja tēvs. Prasītāji lūdza piedzīt no Latvijas Republikas atlīdzību par morālo kaitējumu Ls 400 000 (569 148,72 *euro*). Ar pirmās instances tiesas spriedumu atlīdzība par morālo kaitējumu prasītājai noteikta Ls 20 000 (28 457,44 *euro*) un tikpat prasītājam. Ar apelācijas instances tiesas spriedumu noteikta atlīdzība par morālo kaitējumu prasītājai Ls 10 000 (14 228,72 *euro*) un tikpat prasītājam, kasācijas instances tiesa atstāja spriedumu negrozītu un tas ir stājies spēkā.

Šādā apmērā atlīdzība par morālo kaitējumu noteikta arī 2011.gada 6.oktobra spriedumā lietā SKC-588/2011, 2013.gada 6.marta spriedumā lietā SKC-8/2013, 2013.gada 8.maija spriedumā lietā SKC-32/2013, u.c., kur kasācijas instances tiesa dēla bojāejas gadījumā par atbilstošu atzina kompensāciju Ls 20 000 jeb 28 457,44 *euro*.

Šāda apmēra kompensāciju tiesas konsekventi piespriež gadījumā, ja prasības par morālā kaitējuma kompensācijas piedziņu ceļ bojā gājušo personu ģimenes locekļi (vecāki, laulātie, bērni). Kā piemēru var minēt spriedumus civillietās Nr.C04302407 (Civillietu tiesu palātas 2011.gada 14.jūnija spriedums), Nr.C04364006 (Civillietu tiesu palātas 2010.gada 15.aprīļa spriedums), Nr.C04373606 (Civillietu tiesu palātas 2010.gada 16.marta spriedums) u.c.

Ievērojot minētos apsvērumus, Civillietu tiesas kolēģija uzskata, ka morālā kaitējuma atlīdzības kompensācija 30 000 *euro* atbilst taisnības apziņai, tā ir taisnīga un samērīga, tāda, kas dod apmierinājumu cietušajai personai, un vienlaikus kalpo arī kā līdzeklis pušu samierināšanai un sasniedz ģenerālās prevencijas mērķi. Tas atbilst tiesību doktrīnā atzītajam, ka „apmierinājuma pirmatnīgā ideja ir nodibināt mieru starp cietušo un aizskāruma izdarītāju kā kaitējumā vainīgo", panākot vismaz daļēju konfliktējošo pušu samierināšanu (*skat. Sinaiskis V. Latvijas civiltiesību apskats. Lietu tiesības. Saistību tiesības.- Rīga: Latvijas Juristu biedrība, 1996, 147. lpp.*).

Līdz ar to pārējā daļā prasībai par morālā kaitējuma atlīdzināšanu no SIA „/nosaukums/" nav pamata.

[13] Pirmās instances tiesa lietas apstākļus nav novērtējusi vispusīgi un objektīvi, nav izbeigusi tiesvedību pret apdrošināšanas sabiedrību „QBE Insurance (Europe) Limited" (un tās filiāli), pret kuru prasītājai nav prasījuma tiesību, nepamatoti noraidījusi prasību par morālā kaitējuma atlīdzību no SIA „/nosaukums/" un bez vērtējuma atstājusi prasību par zaudējumu atlīdzības piedziņu no SIA „/nosaukums/".

Pastāvot šādiem apstākļiem, atzīstams, ka apdrošināšanas sabiedrības „QBE Insurance (Europe) Limited" apelācijas sūdzībā norādītie argumenti par prasības tiesību neesamību pret apdrošināšanas sabiedrību ir pamatoti, un daļēji pamatoti ir arī /pers. E/ pretapelācijas sūdzībā norādītie argumenti par morālā kaitējuma atlīdzības pamata esamību.

[14] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 41.panta pirmo daļu, *pusei, kuras labā taisīts spriedums, tiesa piespriež no otras puses visus tās samaksātos tiesas izdevumus.*

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 33.panta otro daļu *tiesas izdevumi ir valsts nodeva, kancelejas nodeva un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi*.

Prasītāja no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos ir atbrīvota saskaņā ar Civilprocesa likuma 43.panta pirmās daļas 4.punktu.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 42.panta *pirmo daļu, tiesas izdevumi, ja prasītājs no to samaksāšanas bijis atbrīvots, piespriežami no atbildētāja valsts ienākumos proporcionāli apmierinātajai prasījuma daļai.*

Ievērojot minēto normu, no SIA „/nosaukums/" valsts ienākumos piedzenama valsts nodeva, kas saskaņā ar Civilprocesa likuma 34.panta pirmās daļas 1.punkta d) apakšpunktu ir 1 224,69 *euro*.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 39.panta pirmās daļas 5.punktu ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi ir ar tiesas pavēstu un citu tiesas dokumentu piegādāšanu, izsniegšanu un tulkošanu saistītie izdevumi.

No lietas uzziņas lapas redzams, ka pirmās instances tiesā ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi bija 37,66 *euro* /2.sēj., l.l.1a/. No Tiesu informatīvās sistēmas redzams, ka apelācijas instancē šie izdevumi ir 3,24 *euro*. Prasītāja no tiesas izdevumu samaksas bija atbrīvota, līdz ar to ar lietas izskatīšanu saistītie tiesas izdevumi 40,90 *euro* apmērā valsts ienākumos pilnībā piedzenami no SIA „/nosaukums/".

[15] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 44.panta otro daļu, *ar lietas vešanu saistītos izdevumus piespriež no atbildētāja par labu prasītājam, ja viņa prasījums ir apmierināts pilnīgi vai daļēji, kā arī tad, ja prasītājs neuztur savus prasījumus sakarā ar to, ka atbildētājs tos pēc prasības iesniegšanas labprātīgi apmierinājis.*

Atbilstoši Civilprocesa likuma 44.panta pirmās daļas 1.punkta b) apakšpunktam, *atlīdzināmie izdevumi advokāta palīdzības samaksai prasībās, kurām ir mantisks raksturs un kurās prasības summa ir no 8 501 euro līdz 57 000 euro, — to faktiskajā apmērā, tomēr ne vairāk par 2 850 euro.*

No lietas materiāliem redzams, ka prasītājai bijuši ar lietas vešanu saistītie izdevumi advokāta palīdzības samaksai pirmās instances tiesā kopā 7 374,91 *euro* /2.sēj., l.l.92, 95-99/ un 5 000 *euro* apmērā, kad lieta tika izskatīta apelācijas instancē pirmo reizi /2.sēj., l.l.216-217/, kopā 12 374,91 *euro*, kas ievērojami pārsniedz ar likumu noteiktos atlīdzināmos ar lietas vešanu saistītos izdevumus par advokāta palīdzību.

Ievērojot Civilprocesa likuma 44.panta pirmās daļas 1.punkta b) apakšpunktu, no SIA „/nosaukums/" prasītājas labā piedzenami ar lietas vešanu saistītie izdevumi advokāta palīdzības samaksai 2 850 *euro* apmērā.

SIA „/nosaukums/" lūgums piedzīt no prasītājas tās labā ar lietas vešanu saistītos izdevumus advokāta palīdzības samaksai 3 416,70 *euro* apmērā, kuru esamību apliecina apelācijas instances tiesā iesniegtais rēķins /4.sēj., l.l.62/, nav pamatots, ievērojot judikatūrā atzīto, ka Civilprocesa likuma 44.panta trešajā daļā ir noteikts tikai viens gadījums, kad ar lietas vešanu saistītos izdevumus piespriež no prasītāja par labu atbildētājam – ja prasība noraidīta, un minētā tiesību norma nav tulkojama paplašināti, uz ko norādīts šā spriedumā 12.3.punktā.

[16] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 195.pantu, *taisot spriedumu par naudas summas piedziņu, tiesa tā rezolutīvajā daļā norāda [..] prasītāja tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei (izsoles noslēguma dienai) saņemt procentus, minot arī to apmēru, [..]*

Ievērojot minēto normu, /pers. E/ atzīstamas tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei saņemt no SIA „/nosaukums/" likumiskos nokavējuma procentus, kuru apmērs ir 6 %.

[17] Civilprocesa likuma 204^1.pants nosaka, ka tiesa taisot spriedumu par tiesāšanās izdevumu piedziņu, nosaka termiņu, kas nevar būt garāks par desmit dienām, sprieduma labprātīgai izpildei.

Rezolutīvā daļa

Saskaņā ar iepriekš minēto un vadoties no Civilprocesa likuma 432., 433., 434., 440.panta, Civillietu tiesas kolēģija

nosprieda:

izbeigt tiesvedību /pers. E/ (*/pers. E/*) prasībā pret apdrošināšanas sabiedrību „QBE Insurance (Europe) Limited" par apdrošināšanas atlīdzības 350 000 *euro* piedziņu, likumisko procentu par apdrošināšanas atlīdzības samaksas kavējumu 47 166 *euro* piedziņu un zaudējumu atlīdzības 157 418,10 *euro* piedziņu.

/pers. E/ prasību pret SIA „/nosaukums/" par zaudējumu atlīdzības 157 418,10 *euro* piedziņu **noraidīt.**

/pers. E/ prasību pret SIA „/nosaukums/" par morālā kaitējuma atlīdzību **apmierināt daļēji.**

Piedzīt no SIA „/nosaukums/", reģistrācijas Nr./reģistrācijas numurs/, /pers. E/ (*/pers. E/*), dzimusi /datums/, labā atlīdzību par morālo kaitējumu 30 000 *euro* (trīsdesmit tūkstoši *euro*) un ar lietas vešanu saistītos izdevumus advokāta palīdzības samaksai 2 850 *euro* (divi tūkstoši astoņi simti piecdesmit *euro*), pārējā daļā prasību par morālā kaitējuma atlīdzināšanu **noraidīt.**

Atzīt /pers. E/ (*/pers. E/*), dzimusi /datums/, tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei (izsoles noslēguma dienai) saņemt no SIA „/nosaukums/", reģistrācijas Nr./reģistrācijas numurs/, likumiskos 6 % (seši procenti) no nesamaksātās piedzītās summas 30 000 *euro* (trīsdesmit tūkstoši *euro*).

Piedzīt no SIA „/nosaukums/", reģistrācijas Nr./reģistrācijas numurs/, valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos tiesas izdevumus 40,90 *euro* (četrdesmit *euro* 90 centi), kas iemaksājami – Saņēmējs: Tiesu administrācija, NMR 90001672316, ar PVN apliekamās personas reģistrācijas numurs LV90001672316, Saņēmēja iestāde: Valsts kase, BIC kods TRELLV22, konta numurs LV51TREL2190458019000. Maksājuma mērķī jānorāda ieņēmumu ekonomiskās klasifikācijas kods – 21499 un civillietu identificējoša informācija.

Piedzīt no SIA „/nosaukums/", reģistrācijas Nr./reģistrācijas numurs/, valsts ienākumos valsts nodevu 1 224,69 *euro* (viens tūkstotis divi simti divdesmit četri *euro* 69 centi). Valsts nodevas samaksa veicama kontā: Saņēmējs: Valsts kase, NMR 90000050138 Konta NR.LV55TREL1060190911200 BIC kods; TRELLV22, Iemaksas mērķis: civillietu identificējoša informācija.

Noteikt SIA „/nosaukums/" termiņu tiesas sprieduma labprātīgai izpildei 10 (desmit) dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas, iesniedzot Rīgas apgabaltiesā samaksu apliecinošus dokumentus par valsts labā piedzīto tiesas izdevumu samaksu.

Spriedumu var pārsūdzēt 30 dienu laikā Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senātā, iesniedzot kasācijas sūdzību Rīgas apgabaltiesā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja	Dz.Zvaigznekalna-Žagare
Tiesnesis	J.Freimanis
Tiesnese	I.Ramane